

LUONNOS

Palvelutasopäätös 2021–2024

LUONNOS

Sisällys

1.	YLEISTÄ.....	8
1.1	Pelastustoimi ja maakuntaudistus.....	8
1.2	Hallitusohjelma	9
1.3	Toimintaympäristön kuvaus.....	10
1.4	Nykytoiminnan kuvaus	11
1.5	Pelastuslaitoksen Strategia 2030	12
2	PELASTUSTOIMEN PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN VALMISTELU	16
2.1	Lainsäädäntö.....	17
2.2	Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta	18
2.3	Alueen riskien tunnistaminen ja analysointi	19
2.3.1	Riskiruudut ja toimintavalmiusaika	20
2.3.2	Onnettomuusvahingot	21
2.3.3	Riskikohteet	21
2.3.4	Paloriskiasuminen	22
3	RISKIENHALLINNAN PALVELUT	23
3.1	Onnettomuuksien ehkäisy	23
3.1.1	Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma	23
3.2	Siviilivalmius ja jatkuvuudenhallinta.....	26
3.2.1	Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen siviilivalmius.....	27
3.2.2	Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta.....	29
4	OPERATIIVISET PALVELUT	31
4.1	Pelastustoiminnan toimintavalmius	31
4.1.1	Riskiluokitus	32
4.1.2	Toimintavalmiuden suunnittelu	33
4.1.3	Valmius suuronnettomuuksia varten.....	36
4.1.4	Pelastustoiminnan johtaminen	36
4.1.5	Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä.....	37
4.1.6	Pelastustoiminnan johtotilat.....	38
4.2	Vapaaehtoistoiminta.....	39
4.2.1	Sopimuspalokunnat.....	39
4.2.2	Vapaaehtoinen pelastuspalvelu.....	40
4.3	Pelastussukellustoiminta	40

LUONNOS

4.3.1	Pelastussukellus	40
4.3.2	Savusukellus	41
4.3.3	Vesisukellus	42
4.3.4	Pintapelastus	44
4.3.5	Kemikaalisukellus.....	44
4.4	Ympäristövahinkojen torjuntavalmius	45
4.5	Pelastustoiminta merialueilla	46
4.6	Kansainvälinen pelastustoiminta.....	47
4.7	Sammutusvesihuollon suunnittelu ja toteuttaminen.....	48
4.8	Ulkoinen pelastussuunnitelma.....	49
4.9	Ensihoitopalveluiden tuottaminen sopimusperusteisesti.....	50
4.9.1	HEMS	50
5	TUKIPALVELUT	51
5.1	Hallintopalvelut.....	51
5.2	Henkilöstöpalvelut	52
5.3	Talouspalvelut	54
5.4	Tekniset palvelut	55
5.5	Koulutus- ja viestintäpalvelut.....	56
5.5.1	Henkilöstökoulutus	56
5.5.2	Viestintä ja tiedottaminen	57
5.6	Organisaatioturvallisuus.....	59
5.6.1	Työturvallisuus	60
5.7	Kehittämispalvelut	61
5.7.1	Omavalvonta	62
5.7.2	Toiminnan arviointi ja kehittäminen.....	63
5.7.3	Laatutyön johtaminen, toteutus ja dokumentointi	64
5.7.4	Palontutkinta	64
5.7.5	Varsinais-Suomen pelastuslaitos osallistuu kansainvälisiin ja kansallisiin hankkeisiin.....	66
5.8	Tilanne- ja johtokeskus	67
6	KEHITTÄMISSUUNNITELMA JA KUSTANNUSVAIKUTUKSET	69
6.1	Onnettomuuksien ehkäisy	69
6.2	Pelastustoiminta	70
6.2.1	Avun tuottamisen nopeuttaminen ja kehittäminen	70
6.3	Siviilivalmius	71

LUONNOS

6.4	Henkilöstö	72
6.5	Kehittämistoiminta.....	72
7	VIESTINTÄSUUNNITELMA PALVELUTASOPÄÄTÖKSELLE.....	73
8	PÄÄTÖKSEN VALVONTA	74
9	VOIMAANTULO	75

LUONNOS

MÄÄRITELMÄT

CAF

Common Assesment Framework on julkisen sektorin organisaatioille tarkoitettu laadunarviointityökalu. CAF-mallin perusajatuksena on kokonaisvaltainen laadunarviointi, jossa tarkastellaan organisaation toimintatapoja.

EAKR

Euroopan aluekehitysrahasto, jonka tavoite on parantaa työllisyyttä sekä lisätä alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta.

ERICA

Emergency Response Integrated Common Authorities on valtakunnallinen ja kaikkien hätäkeskustoimintaan osallistuvien toimijoiden yhteiskäytössä oleva tietojärjestelmä.

FireFit

Pelastushenkilöstön työkyvyn arviointiin ja seurantaan tarkoitettu ohjelma.

HEMS

Helicopter Emergency Medical Service on kiireellistä lääkärihelikopteritoimintaa.

HNS

Host Nation Support, Isäntämaan tukitoiminnot

ICT

Information and Communication Technology, tieto- ja viestintäteknologia

IMO

The International Maritime Organization on Yhdistyneiden kansakuntien alainen kansainvälinen merenkulun turvallisuusasioita hallinnoiva järjestö.

LUONNOS

JOKE

Pelastustoiminnan johtokeskus

KEJO

Viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä

KUJA

Kuntien jatkuvuudenhallintaprojekti on Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen yhteistyössä vuosina 2014-2016 toteuttama hanke

MIRG

Maritime Incident Response Group on pelastustoimen erikoiskoulutettu meripelastusryhmä, jonka tärkein ja kiireellisin tehtävä on aluksen miehistön ja matkustajien turvallinen poistaminen vaara-alueelta sekä tulipalojen sammuttaminen. Hälytys voi kuitenkin olla myös vaarallisten aineiden onnettomuus, ensihoitoa vaativa tehtävä tai ihmisen pelastaminen esimerkiksi ruumasta.

Muotoiluajattelu

Organisaation kyky tuottaa arvoa ja kehittää toimintaansa mm. ihmis- ja asiakaslähtöisesti, ennakoivasti, ratkaisukeskeisesti, joustavasti ja kokeilevasti. Kehitystyössä oleellista on monialaisuus sekä toimiala- ja organisaatorajojen ylittäminen

PRONTO

Pelastustoimen valtakunnallinen resurssi- ja onnettomuustietokanta

SEVESO III direktiivi

Eurooppa-neuvoston antamat säännöt vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta, jotka koskevat tietyn teollisen toiminnan mahdollisesti aiheuttamien suuronnettomuuksien ennalta estämistä ja niiden ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheuttamien seurausten rajoittamista.

LUONNOS

SOPIMUSPALOKUNTA

Vapaaehtoinen palokuntayhdistys (VPK) tai muu järjestö tai taho, joka on tehnyt sopimuksen pelastustoiminnasta pelastuslaitoksen kanssa

TIKE

Pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskus

TOKEVA

Taktiset torjuntaohjeet kemikaalien ja muiden vaarallisten aineiden vaaratilanteille.

TUVE

Korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset täyttävä hallinnon turvallisuusverkko, joka on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viranomaisverkko, johon kuuluu viestintäverkko, siihen liittyvät laitetilat ja laitteet sekä yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut.

Ulkoinen pelastussuunnitelma

Ulkoisesta pelastussuunnitelmasta säädetään pelastuslaissa ja erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta annetussa sisäministeriön asetuksessa. Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa, joilla on erityistä vaaraa aiheuttavaa toimintaa.

VAP

Vapautettu aseellisesta palvelusta sodan aikana

VAPEPA

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu

LUONNOS

1. YLEISTÄ

Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen, pelastustoiminta onnettomuustilanteissa, poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien hoitaminen sekä niihin varautuminen. Pelastustoimen perustavoitteena on estää onnettomuudet (erityisesti tulipalot) ennalta. Onnettomuuksien sattuessa pelastustoimen on kyettävä antamaan apua nopeasti ja tehokkaasti. Pelastustoimen tulee varautua myös erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastustoimi tekee yhteistyötä muiden viranomaisten, alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Tehokas onnettomuusriskien hallinta edellyttää jatkuvaa riskien ja niissä tapahtuvien muutosten seuranta ja arviointia.

Vuodesta 2004 Suomen pelastustoimi on hoidettu alueellisena. Suomi on jaettu 22 pelastustoimen alueeseen, joista jokainen pelastustoimen alue muodostaa oman hallinnollisen kokonaisuuden. Kunnat ovat päättäneet millaisella hallintomallilla pelastustoimen hallinto toteutetaan.

1.1 Pelastustoimi ja maakuntaudistus

Tämän palvelutasopäätöskauden aikana on Suomeen tulossa merkittävä maakuntaudistus. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman 10.12.2019 mukaan hallitus käynnistää sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksen valmistelun osana strategiakokonaisuutta ”Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi”. Valmistelussa otetaan huomioon edellisten vaalikausien valmistelu ja perustuslailliset reunaehdot. Uudistus tehdään hallitusti ja vaiheistaen. Uudistuksessa sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen kootaan kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Pelastustoimen järjestämisestä annettavalla lailla siirretään kunnallisen pelastustoimen järjestämisvastuu 21 perustettavien sote-maakuntien tehtäväksi.

LUONNOS

Pelastustoimessa uudistuksen tavoitteena on turvata ja ylläpitää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, kattavuutta ja laatua sekä kehittää pelastustoimen palvelujen valtakunnallista yhdenmukaisuutta ja tehostaa toiminnan vaikuttavuutta. Tarkoituksena on varmistaa, että maakuntien pelastuslaitoksilla on mahdollisuus tuottaa ensihoito-palveluja koko maassa. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa sekä osallistumista pelastustoimen ja siviilivalmiuden kansainväliseen yhteistyöhön että pelastustoimen kansallista kykyä antaa ja ottaa vastaan apua pelastustoiminnassa. Tarkoituksena on myös vahvistaa pelastustoimen tietoon perustuvaa ohjausta, johtamista ja kehittämistä.

Maakuntaudistukseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alusta. Uudistuksen voimaantulon tarkoitus tulla voimaan 1.7.2021. Tämän lisäksi sote-maakuntalakea sovellettaisiin osittain jo heti sote-maakuntien toimintaan.

Suunniteltua maakuntaudistusta ja lakimuutoksia on mahdollisuuksien mukaan pyritty huomioimaan tämän palvelutasopäätöksen valmistelussa.

1.2 Hallitusohjelma

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa (10.12.2019) kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten turvallisuuden paranemiseen, uusiin turvallisuusuhkiin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. Ohjelmassa halutaan varmistaa pelastustoimen suorituskykyä ja voimavaroja sekä huomioida palvelutarpeita kansallisesti ja paikallisesti. Lisäksi hallitus haluaa vahvistaa pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa, yhtenäistää pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuuksia myös muiden viranomaisten vastaaviin järjestelmiin. Sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan siten, että myös niiden nykyisiä ja tulevaisuuden haasteita sekä erityispiirteitä tunnistetaan. Tavoitteena on myös uudistaa pelastuslakia kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta ja varmistaa koko maan kattavaa paloasemaverkostoa. Varsinais-Suomen erityisen haasteen paloasemaverkostoon tuo saaristo-olosuhteet. Turvallisuustoimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö turvataan ja kriittisen infrastruktuurin toimintakykyä vahvistetaan kriisitilanteissa. Tämän lisäksi hallitusohjelmaan on kirjoitettu, että pelastustoimen

LUONNOS

järjestäminen siirretään tulevien sote-maakuntien tehtäväksi ja että pelastustoimen ja ensihoidon tiiviin yhteyden tuoma synergiaetu turvataan sote-uudistuksessa.

1.3 Toimintaympäristön kuvaus

Varsinais-Suomen maakunnan pinta-ala on 20 538 km², josta maa-alueita on 10 663 km². Loput pinta-alasta on vesistöä. Maa-alueista noin 50 % eli 534 000 ha on metsämaata ja 28 % eli 95 000 ha peltoa. Varsinais-Suomen pellot muodostavat yli 12 % koko Suomen peltopinta-alasta.

Väkiluvultaan Varsinais-Suomi on Suomen kolmanneksi suurin maakunta Uudenmaan ja Pirkanmaan maakuntien jälkeen. Kaksikielisen maakunnan yli 470 000 asukkaasta noin 27 000 (5,7 %) puhuu äidinkielenään ruotsia. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia asuu Varsinais-Suomessa noin 30 000 henkilöä (6,4 %).

Maakunnassa on 27 kuntaa. Maakunta koostuu Loimaan, Salon, Turun, Turunmaan ja Vakka-Suomen seutukunnista. Maakunnan ytimessä sijaitseva Turku on alueen suurin kaupunki.

Turun kaupunkiseutu on Turun ympärille muodostunut tiivis kaupunkimainen alue, jossa asuu yli 300 000 asukasta. Turun pohjoispuolella sijaitsee merkittävä maataloustuotantoalue. Turun eteläpuolella sijaitsee yli 22 000 saaren muodostama laaja saaristo. Varsinais-Suomessa on enemmän vapaa-ajan asuntoja kuin missään muussa maakunnassa.

Pelastustoimen näkökulmasta Varsinais-Suomen maakunta voidaan jakaa kolmeen toimintaympäristöön, joilla on omat erityispiirteensä. Maakunnan pohjoisosa on kansallisesti merkittävä maatalousalue, jossa sijaitsee paljon suuria maatalousrakennuksia ja tuotantolaitoksia. Alueelle tyypillisiä ovat laajat metsä- ja peltoalueet.

Maakunnan keskiosasta löytyy laaja kaupunkialue, jossa asuu noin 300 000 asukasta. Korkean asukastiheyden ja kaupunkialueisiin liittyvien riskitekijöiden vuoksi alueella suoritetaan päivittäin kymmeniä pelastustehtäviä.

LUONNOS

Maakunnan eteläosa on haja-asutettua saaristoaluetta. Alueen läpi kulkee kansallisesti merkittävä laivaliikenteen syväväylä. Saaristoalueen pitkät etäisyydet ja hankalat kulkuyhteydet viivyttävät avunsaantia hätätilanteissa. Saaristoalueen väkiluku moninkertaistuu kesäisin.

Ennusteiden mukaan yli 74-vuotiaiden määrä tulee kaksinkertaistumaan Varsinais-Suomessa vuoteen 2040 mennessä. Ikääntyneiden henkilöiden muuta väestöä korkeampi onnettomuusriski yhdistettynä väestön ikääntymiseen, tulee asettamaan haasteita pelastustoiminnalle.

Lisäksi ilmastonmuutos tuo mukanaan useita sellaisia muutoksia, jotka lisäävät onnettomuusriskiä. Pitkien hellejaksojen yleistyessä suurten maasto- ja metsäpalojen riski kasvaa. Talvilämpötilojen kohoamisen seurauksena tiepinnat jäätyvät useammin. Myös myrskyjen voidaan olettaa lisääntyvän ilmastonmuutoksen seurauksena. (Lounaistieto.fi)

1.4 Nykytoiminnan kuvaus

Varsinais-Suomen kunnat vastaavat Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen järjestämisestä. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen ylimpänä päättävänä monijäsenisenä toimielimenä toimii Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta.

Pelastuslaitos tuottaa pelastuspalvelut 27 kunnan alueella. Pelastustoimi on hoidettu maakunnallisena vuodesta 2004, toimintavalmiudessa vuorokauden ympäri. Varsinais-Suomen pelastuslaitos on yksi Suomen 22:sta aluepelastuslaitoksesta. Ympärivuorokautisessa valmiudessa olevia paloasemia alueella on yhdeksän ja 8 h valmiudessa olevia paloasemia on kolme. Yhteensä paloasemia on alueella 83. Sopimuspalokuntia koko Varsinais-Suomen alueella on 66. Pelastuslaitoksen toiminta-alue ulottuu Uudestakaupungista Saloon ja Loimaalta Turun saaristoon. Aluepelastuslaitoksen perustehtävä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen, turvallisuuskulttuurin edistäminen, poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien hoitaminen ja niihin varautuminen sekä pelastustoiminta

LUONNOS

onnettomuustilanteissa. Pelastuslaitokselle kuuluu niin ihmisten, omaisuuden, eläinten kuin ympäristönkin pelastaminen ja suojaaminen. Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa laaditun yhteistoimintasopimuksen puitteissa viiden kaupungin alueella: Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Paraisilla sekä Naantalissa. Jatkuvassa hälytysvalmiudessa olevia ensihoitoyksiköitä on aluepelastuslaitoksella yhteensä 12. Ensihoitotoiminnan lisäksi pelastuslaitos tuottaa ensivastepalveluja. Ensivastetoiminta on ensihoidon tapaan sopimusperusteista ja pelastuslaitoksen lisäksi ensivastepalveluja tuotetaan maakunnan alueella 26 sopimuspalokunnan toimesta.

Pelastuslaitosta johtaa pelastusjohtaja. Pelastuslaitoksella on yhteensä 548 virkaa ja tointa. Laitoksen toiminta on jaettu kolmeen pelastuspäällikön johtamaan palvelualueeseen:

- **Riskienhallinnan palvelualue**, johon kuuluvat valvonta sekä varautumisen palveluyksiköt.
- **Operatiivinen palvelualue**, johon kuuluvat pelastustoiminnan sekä ensihoidon palveluyksiköt.
- **Tukipalveluiden palvelualue**, johon kuuluvat talouden, koulutuksen ja viestinnän, hallinnon, henkilöstön, teknisen, sisäisen turvallisuuden sekä kehittämisen palveluyksiköt.

1.5 Pelastuslaitoksen Strategia 2030

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen visio on olla **kehittyvä alansa valtakunnallinen suunnannäyttäjä ja laadukkaiden onnettomuuksien ehkäisy-, pelastus-, siviilivalmius ja ensihoitopalveluiden tuottaja**. Pelastuslaitoksella on merkittävä rooli turvallisen ja kriisinkestävän Varsinais-Suomen rakentamisessa. Strategiassa korostuu toiminnan riskiperusteisuus, pelastustoimen hyvä valmius, yhteistyö, palvelujen laatu ja yhdenmukaisuus sekä aktiivinen viestintä ja kehittäminen. Strategiassa on huomioitu

LUONNOS

yhteiskuntaamme vaikuttavat megatrendit ja niiden välisiä jännitteitä. Lisäksi strategiassa on huomioitu sisäisen turvallisuuden strategiaa ja sisäministeriön julkaisemaa pelastustoimen strategiaa. Ensihoitopalveluiden osalta on huomioitu Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksessä kuvattuja strategisia tavoitteita.

Sitran Megatrendit 2020 ovat 1) Ekologisella jälleenrakennuksella on kiire 2) Väestö ikääntyy ja monimuotoistuu 3) Verkostomainen valta voimistuu 4) Teknologia sulautuu kaikkeen 5) Talousjärjestelmä etsii suuntaansa. Tulevaisuus ei välttämättä toteudu suoralinjaisesti jonkin trendin mukaisesti, vaan trendien välillä olevat jännitteet voivat muokata kehityksen suuntaa. Megatrendeihin liittyvät jännitteet osoittavat, ettei tulevaisuus ole etukäteen määritelty ja sen takia siihen voi vaikuttaa nykyhetken toimilla ja päätöksillä. Nykyhetken päätökset ja toimet vaikuttavat siihen, mihin suuntaan kehitys jatkuu.

Pelastuslaitoksen tärkein tehtävä on ihmishengen pelastaminen. Haluamme parantaa varsinaissuomalaisien turvallisuutta kaikissa olosuhteissa **ammattitaitoisesti, nopeasti** ja **tasapuolisesti**. Työskentelemme yhdessä muiden turvallisuustoimijoiden kanssa lähellä ihmistä. Pyrimme vähentämään onnettomuuksia, vastaamme alueen pelastustoiminnasta, osallistumme siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen, rajoitamme onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa, hyödynnämme pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin ja tuotamme terveydenhuollon kanssa sovittuja ensihoitopalveluja.

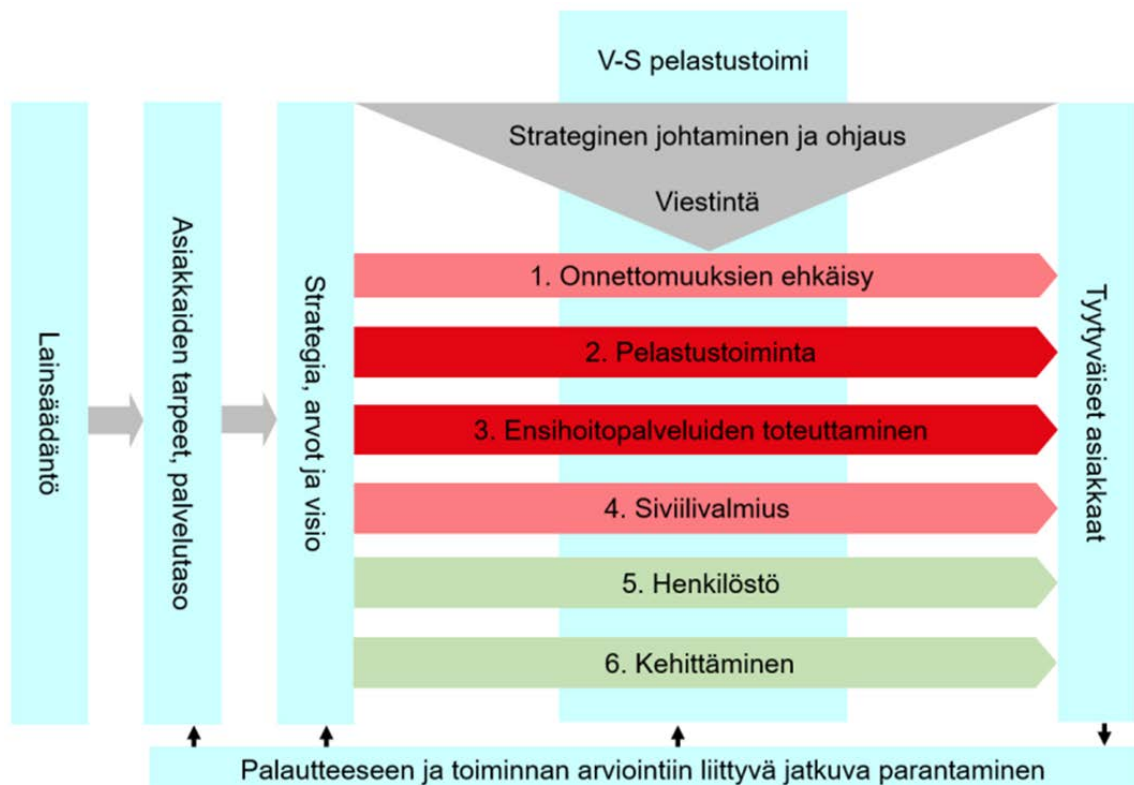
Strategiaa toteutetaan pelastuslaitoksen ydinprosessien johtamisen kautta. Suunnitelmallinen viestintä on oleellinen tekijä strategian toteutumisen kannalta ja johdon tärkeä työkalu. Pelastuslaitoksen ydinprosessit, onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, ensihoitopalveluiden tuottaminen, siviilivalmius, henkilöstö ja kehittämistoiminta muodostavat painopistealueet.

LUONNOS

Strategiassa määritellään tulevaisuuden tärkeimmät painopisteet, jotka tulee erityisesti huomioida palvelutasopäätöksen suunnittelussa, jotta vision tavoite saavutetaan. Pelastuslaitoksen strategiset painopistealueet ovat:

1. Pelastuslaitoksellamme on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja vallitsevasta tilanteesta kaikkina hetkinä.
2. Pelastuslaitoksellamme on valmius vastata alueen riskeihin omalla toimialallaan.
3. Pelastuslaitoksemme on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
4. Palvelumme on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja tasapuolisesti.
5. Olemme tietoisia ja kannamme vastuamme omasta ja yhteisömme turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudestamme.
6. Viestimme avoimesti, ammattitaitoisesti ja tasapuolisesti.
7. Pelastuslaitoksemme kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.
8. Henkilöstömme voi hyvin.

Kuvio 1: Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen strategia 2030

LUONNOS

Kuvio 2: Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen arvot

LUONNOS

2 PELASTUSTOIMEN PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN VALMISTELU

Edellinen palvelutasopäätös tehtiin vuosille 2017-2020. Päätös uuden palvelutasopäätöksen valmistelusta tehtiin pelastuslaitoksen johtoryhmässä loppusyksyllä 2019. Valmistelun aloittaminen käsiteltiin aluepelastuslautakunnassa ja henkilökuntaa tiedotettiin päätöksestä. Päävastuu valmistelusta oli pelastuspäälliköillä ja yksikönpäälliköillä omien vastualueiden osalta. Tekninen vastuu prosessista on ollut kehittämispäälliköllä. Valmistelun ohjausryhmään kuuluivat pelastusjohtajan lisäksi pelastuspäälliköt ja kehittämispäällikkö.

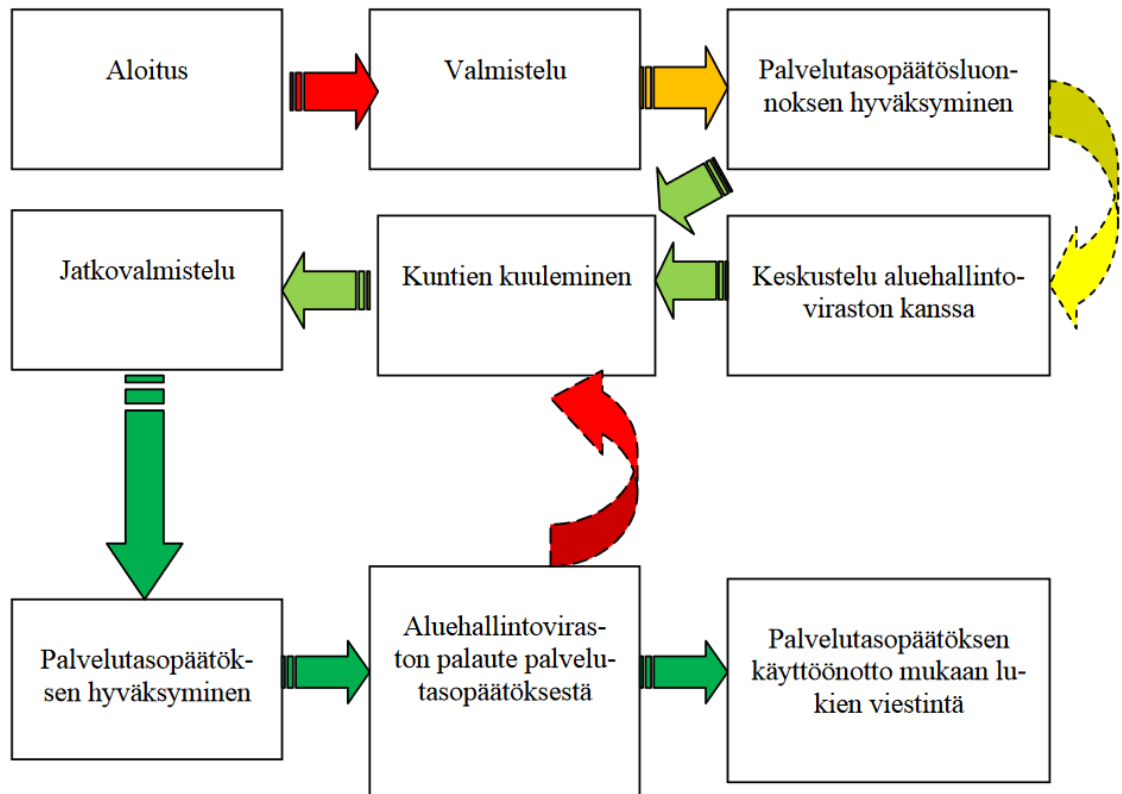
Palvelutasopäätöksen valmistelu pohjautuu pelastuslaitoksen päivitettyyn riskianalyysiin ja uuteen strategiaan, joka hyväksyttiin aluepelastuslautakunnassa huhtikuussa 2020. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa esiin nostetut yhteiskunnan turvallisuuteen vaikuttavat linjaukset on huomioitu valmistelussa. Lisäksi valmistelussa on huomioitu aikaisempien palvelutasopäätösten toteutumista.

Vuoden 2020 aikainen COVID-19 -tilanne on vaikuttanut uuden palvelutasopäätöksen valmisteluun ja sen valmisteluaikatauluihin. Valmistelua on jatkettu tilanteesta huolimatta koko kevään ajan ja valmistelutilanteesta on raportoitu sekä aluepelastuslautakunnalle että henkilöstölle. Aikataulusta sovittiin keväällä 2020, että palvelutasopäätöksen luonnosversio käsitellään elokuun johtoryhmän kokouksessa. Tämän jälkeen luonnosta käsiteltiin aluepelastuslautakunnan talousarvioseminaarin yhteydessä elokuussa. Aluepelastuslautakunnan syyskuun kokouksessa luonnos hyväksytään lähettäväksi kuntien kuultavaksi. Luonnosversio lähetetään myös samalla aluehallintovirastolle tiedoksi. Kuntien lausuntoja pyydetään lokakuun 2020 loppuun mennessä. Lausunnot käsitellään valmistelutyön ohjausryhmässä. Yhteenvedo lausunnoista esitellään lautakunnan marraskuun kokouksessa, jolloin aluepelastuslautakunta tekee linjaukset tarvittavista muutoksista, aluehallintoviraston kommentteja huomioidaan myös jatkovalmistelussa. Palvelutasopäätös hyväksytään käyttöön aluepelastuslautakunnassa joulukuun kokouksessa. Hyväksytty versio lähetetään aluehallintovirastolle. Palvelutasopäätöksen käyttöönotosta informoidaan henkilöstöä, alueen väestöä ja yhteistyötahoja viestintäsuunnitelman mukaisesti.

LUONNOS

Voimassa oleva palvelutasopäätös on kaikkien nähtävillä sekä pelastuslaitoksen julkisilla verkkosivuilla että myös laitoksen intranetissä.

Kuvio 3: Palvelutasopäätösprosessi

2.1 Lainsäädäntö

Alueen pelastustoimi vastaa pelastuslain 379/2011 27 § mukaan pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädettyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- 1) Pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

LUONNOS

- 2) Pelastustoimen valvontatehtävistä.
- 3) Väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.
- 4) Pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Tämän lisäksi pelastuslaitos:

- 1) Voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella.
- 2) Tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu.
- 3) Huolehtii muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Pelastuslain 379/2011 29 § mukaan alueen pelastustoimen on laadittava palvelutasopäätös. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittamisestä. Päätös on laadittava olemaan voimassa määräajan. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

2.2 Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta

Sisäasiainministeriön pelastusosasto on antanut ohjeen pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteista SM018:00/2012.

Ohjeen mukaan pelastustoimen palvelutason tulee kattaa pelastuslaissa ja valtioneuvoston asetuksessa määritetyt alueen pelastustoimen järjestämiseen kuuluvat tehtävät.

LUONNOS

Palvelutasopäätöksessä on huomioitava pelastustointa koskeva lainsäädäntö ja niiden perusteella annetut ohjeet, pelastustointa koskevat valtakunnalliset strategiat, ohjelmat ja tulostavoitteet sekä alueen pelastustoimen toimintaympäristö, uhat ja riskianalyysi sekä visio ja strategia, joista alueelliset tavoitteet johdetaan.

Palvelutasopäätös on lakisääteinen alueen pelastustoimen järjestämisen peruste. Palvelutasopäätös on oltava yhteensopiva voimassa olevan lainsäädännön kanssa, jolloin palvelutaso on oltava vähintään laissa edellytetyllä tasolla.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuusuhkia ja pelastustoimi on suunniteltava sekä toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimen tehtäviin kuuluu omalta osaltaan varautuminen ja valmiussuunnittelu sekä kuntien tukeminen varautumis- ja valmiussuunnittelutehtävissä.

2.3 Alueen riskien tunnistaminen ja analysointi

Pelastuslain 28 §:n mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Pelastuslain 29 §:n mukaan palvelutasopäätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit. Onnettomuusuhat selvitetään riskianalyysin avulla. Riskianalyysi koostuu riskien arvioinnista ja toimintaympäristön analyysistä. Riskianalyysin pohjana toimivat kansalliset suuntaviivat ja olemassa olevat aineistot.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysin (7.5.2020) keskeisimpänä aineistona on hyödynnetty pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastosta (PRONTO) saatavaa tilastotietoa. Riskianalyysissä on huomioitu myös pelastuslaitoksen toimintaympäristön erityispiirteet sekä joukko erilaisia paikallisia sekä kansallisia riskitekijöitä. Kokonaiskuvaa on täydennetty tiedolla pelastuslaitoksen valvomista riskikohteista sekä pelastustoiminnassa huomioitavista erityiskohteista.

LUONNOS

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (Sisäasiainministeriö 2012) mukainen uhkien arviointi muodostuu kolmesta osasta:

1. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämiseksi pelastustoimen alueet jaetaan riskiluokkiin käyttäen regressiomallia ja riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia.
2. Seurataan onnettomuusuhkien, onnettomuuksien lukumäärän ja syiden kehitystä sekä tehdään niiden perusteella johtopäätöksiä tarvittavista toimenpiteistä.
3. Tunnistetaan sellaiset onnettomuustyyppit sekä yksittäiset riskikohteet, tapahtumat ja yleisötilaisuudet, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä.

2.3.1 Riskiruudut ja toimintavalmiusaika

Pelastuslaitoksen toiminta-alue on jaettu neliökilometrin kokoisiin riskiruutuihin, joille määritellään kullekin oma riskiluokkansa. Riskiruudun riskiluokka määrittyy regressiomallin avulla arvioidun riskitason sekä ruudun alueella tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella.

Riskien määrittely perustuu siis laskennalliseen regressiomalliin, jota täydennetään seuraamalla riskiruutujen onnettomuustiheyttä. Näiden menetelmien avulla riskiruuduille muodostetaan riskiluokka, joka taas asettaa pelastuslaitokselle riskiruutukohtaisia toiminta-aikavaatimuksia.

Riskiruutujen onnettomuustiheyttä tulee seurata vuosittain ja tehdä havaintojen pohjalta tarvittaviksi katsotut muutokset riskiruutujen riskiluokkiin. Lisäksi pelastuslaitoksen on kehitettävä toimintavalmiuttaan sellaisilla alueilla, joilla ei saavuteta sisäministeriön asettamia toimintavalmiusaikojen tavoitteita.

Lisäksi on huomioitava, että saaristo- ja rannikkoseudulta löytyy alueita, joilla avunsaantiaika on säännöllisesti yli 40 minuuttia. Näillä alueilla on kiinnitettävä erityistä

LUONNOS

huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen. Avunsaantiaikaa voidaan myös pyrkiä parantamaan esimerkiksi strategisesti sijoitetulla venekalustolla.

2.3.2 Onnettomuusvahingot

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysia varten on tarkasteltu Varsinais-Suomessa tapahtuneita onnettomuustilastoja vuosilta 2014–2018. Tilastot on kerätty pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:sta. Aineisto on käyty läpi virheiden varalta ja korjauksia sekä täydennyksiä on tehty tarpeen mukaan.

Viisivuotisen tarkastelujakson aikana pelastustehtäviä oli keskimäärin 8518 vuodessa. Tehtävämäärät olivat nousussa tarkastelujakson aikana. Pelastustehtäviä tuottivat erityisesti tulipalot, liikenneonnettomuudet, automaattisen paloilmoittimen tarkastustehtävät sekä ensivastetehtävät.

Pelastuslaitoksen tulee kehittää onnettomuuksien seuranta ja onnettomuustietojen analysointia entisestään. Onnettomuuksien seurannalla ja onnettomuustietojen analysoinnilla voidaan parantaa onnettomuuksien ehkäisyä ja onnettomuuksien seurauksien torjuntaa. Onnettomuustietojen analysointiin voidaan saada jatkossa lisää syvyyttä tekemällä yhteistyötä muiden viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen kanssa.

2.3.3 Riskikohteet

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on tunnistanut alueellaan 87 erillistä riskikohdetta. Riskikohteissa tapahtuvilla onnettomuuksilla voisi toteutuessaan olla alueellisesti tai kansallisesti merkittäviä seurauksia. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi eri luokkaiset

LUONNOS

kemikaalikohteet (28 kpl), sairaalat (7 kpl), kulttuurihistorialliset kohteet (44 kpl) sekä jotkin tehtaot, satamat ja muut kohteet (8 kpl).

Riskikohteisiin tulee kohdentaa poikkeuksellista huomiota sekä onnettomuuksien ehkäisyssä että pelastustoiminnan varautumisessa.

2.3.4 Paloriskiasuminen

Yli 90 prosenttia kuolemaan johtavista tulipaloista tapahtuu asuinympäristöissä. Tulipaloista aiheutuneiden ns. palokuolemien tai vakavien loukkaantumisten taustalla olevat juurisyyt eivät ensisijaisesti liity itse asuinrakennukseen, vaan ihmisen omaan toimintaan ja käyttäytymiseen omassa asuinympäristössään. Tulipaloissa tapahtuneista kuolemantapauksista ja loukkaantumisista merkittävässä osassa on tunnistettavissa yhteneviä piirteitä, kuten asukkaan yksinäisyys, ikääntyminen, puutteet fyysisessä toimintakyvyssä, aistien alenemat, muistiongelmät, päihteiden käyttö, mielenterveysongelmät tai kulttuurierot (Kuntaliitto, 2019).

Pelastuslakiin on kirjattu velvoite eri tahoille ilmoittaa ilmeisestä palovaarasta tai muusta välittömästä onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisten lisäksi myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Pelastuslain edellyttämän velvoitteen yhtenä tavoitteena on kehittää alueellista yhteistyötä eri viranomaisten ja toimijoiden välillä paloriskiasumisen tunnistamiseksi. Tällä hetkellä ei kaikkia paloriskiasukkaita hyvästä viranomaisyhteistyöstä huolimatta tavoiteta riittävän ajoissa. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että paloriskiasuminen ilmiönä vähenee yhteiskunnassa ja tästä syystä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tulee kehittää edelleen.

LUONNOS

3 RISKIENHALLINNAN PALVELUT

Palvelualue jakaantuu valvonnan ja varautumisen palveluyksikköön. Valvonnan palveluyksikkö huolehtii mm. pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuudesta sekä siihen liittyvistä tehtävistä onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman mukaisesti. Varautumisen palveluyksikkö huolehtii yleisestä varautumisesta (pelastuslaki ja palvelutasopäätös), turvallisuus- ja valmiussuunnittelusta. Lisäksi varautumisen palveluyksikkö ohjaa, tukee ja yhteensovittaa kuntien, laitosten, yritysten ja yhteisöjen valmiussuunnittelua sekä varautumista. Molemmat palveluyksiköt osallistuvat lisäksi palvelutasopäätöksen ja talousarvion tausta-aineiston tuottamiseen ja pelastuslaitoksen turvallisuusviestintään.

3.1 Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisyn tarkoituksena on vähentää onnettomuuksia sekä tunnistaa asiakkaan tai kohteen riskit ja siten pyrkiä estämään onnettomuuksia tai ainakin pienentämään niiden vaikutuksia. Pelastustoimen vastuu onnettomuuksien ehkäisyssä ei rajoitu pelkästään tulipaloihin, vaan pelastusviranomaisten vastuu onnettomuuksien ehkäisyssä koskee myös muita onnettomuuksia (pelastuslaki 379/2011 2§ 1 mom).

Onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvat mm. erilaiset turvallisuuden valvontaan liittyvät tehtäväkokonaisuudet, turvallisuusviestintä, turvallisuuskoulutus sekä yhteistyö turvallisuuteen liittyvien viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

3.1.1 *Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma*

Voimassa olevan pelastuslain perusteella pelastuslaitoksen tulee laatia valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma käsitteenä ei kuvaa riittävän laajasti ja tavoitteellisesti pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelutarvetta. Jatkossa pelastuslaitos laatii laajemmin tavoitteita ja toimintaa kuvaavan onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman, joka vastaa paremmin pelastuslaitoksen strategisia tavoitteita onnettomuuksien ehkäisyn osalta. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma pitää sisällään

LUONNOS

mm. lain edellyttämän valvontasuunnitelman. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa määritellään laajemmin pelastuslain edellyttämät toimenpiteet valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään liittyen. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman toimenpiteet ja vaikuttavuustavoitteet pohjautuvat alueelliseen sekä kansalliseen riskien arviointiin.

Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman tavoitteena on lisätä asiakkaidemme turvallisuutta oikea-aikaisten, helposti saatavien ja kohdennettujen palvelujen kautta. Turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen toteutuminen edellyttää muutoksia niin ihmisten ja yhteisöjen arjessa, kuin palvelu- ja asiantuntijaverkostoissa. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmalla pyritään vaikuttamaan asiakkaidemme turvallisuusosaamiseen ja turvallisuuden tunteeseen mm. seuraavin keinoin:

Osaamiseen ja kyvykkyyteen vaikutetaan mahdollistamalla kansalaistaitojen ja turvallisuusosaamisen kehittyminen elämänkaaren kaikissa vaiheissa ja toimintaympäristöissä. Myös fyysisen, henkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisellä on merkittävä rooli onnettomuuksien ehkäisyssä. Samanaikaisesti varmistetaan, että heikentynyt toimintakyky tunnistetaan ja huomioidaan asuinympäristöön liittyvissä ratkaisuissa.

Tiedon ja teknologian rooli onnettomuuksien ehkäisyssä tarkoittaa muun muassa toimenpiteitä digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien laajamittaiseksi ja innovatiiviseksi hyödyntämiseksi sekä viestinnän vaikuttavuuden kehittämiseksi. Vaikuttava viestintä liittyy oikean tiedon monikanavaisen saatavuuden varmistamiseen ja proaktiivisen viestinnän kehittämiseen. Proaktiivinen viestintä on sekä käyttäytymisen muuttamiseen tähtäävää sosiaalista markkinointia, että mahdollisuus- ja vaikuttajaviestintää.

Sidosryhmien ja verkostojen aktiivisen kumppanuuden kautta vaikutamme epäsuorasti ja nykyistä laaja-alaisemmin asiakkaidemme turvallisuuteen sekä ennen kaikkea turvallisuustunteen lisäämiseen. Laajemman yhteistyön ja kumppanuuden mahdollistaminen edellyttää mm. yhteisen ymmärryksen luomista, yhteisistä tavoitteista sopimista ja tavoitteellista yhteistä työtä. Yhteisen

LUONNOS

työn lähtökohdana on tavoitteeseen liittyvän yhteisen turvallisuuden tilannekuvan muodostaminen. Toimijat sitoutuvat tilannekuvan pohjalta sovittaviin yhteisiin tavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä yhteinen työ voi toteutua sekä nykyisiä yhteistyöverkostoja, että uusia kumppanuuksia hyödyntäen. Sen tulee kuitenkin olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja johdettua sekä pelastuslaitoksen strategisia tavoitteita tukevaa.

Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin turvallisuudesta ja onnettomuuksien ehkäisystä pyritään vaikuttamaan neljässä vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena on kohderyhmän kiinnostuksen herättäminen. Toisessa vaiheessa kiinnostusta vahvistetaan tarjoamalla erilaisia mahdollisuuksia käytännön turvallisuusosaamisen harjoitteluun ja vaikuttamiseen. Kolmannessa vaiheessa ihmisiä rohkaistaan toimimaan turvallisuuden parantamiseksi, onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Neljäs vaihe liittyy positiivisten kokemusten jakamiseen. Se tukee osaltaan kiinnostuksen herättämistä ja aktiiviseen toimintaan rohkaisua. Asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin vaikuttaminen edellyttää kohderyhmien tarpeiden ja motivaatioiden syvempää ymmärtämistä. Kohderyhmiä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja ihmislähtöisesti. Ketterät kokeilut mahdollistavat hyvien ja vaikuttavien käytäntöjen kehittämisen ja skaalaamisen.

Toimintakulttuuri on onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttamisen kohteista laajin. Sillä tarkoitetaan muun muassa turvallisuuden tunnetta lisäävän luottamuksen vahvistamista yhteiskuntaa ja sen tuottamia palveluja kohtaan. Luottamusta vahvistetaan siten, että se parantaa ihmisten ja yhteisöjen omatoimisuutta sekä aktiivista osallisuutta onnettomuuksien ehkäisemisessä.

LUONNOS

Päätös:

- Pelastuslaitos laatii onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman palvelutasopäätöskaudeksi. Suunnitelman tavoitteita ja sisältöä tarkistetaan palvelutarpeen mukaan vuosittain sekä muutonkin, jos tarkistamiseen on jokin erityinen syy.
- Onnettomuuksien ehkäisyn ja turvallisuuden edistämiseen tehtävässä työssä hyödynnetään tarpeen mukaan koko pelastuslaitoksen sekä sopimuskumppanien osaamista ja resursseja.
- Pelastuslaitos osallistuu asiantuntijana aktiivisesti toiminta-alueensa palo- ja henkilöturvallisuuden osalta mm. maankäytön, rakentamisen, ympäristön ja kemikaaliturvallisuuden kehittämiseen sekä suunnitteluun.

3.2 Siviilivalmius ja jatkuvuudenhallinta

Siviilivalmius on toimintaa, jolla ylläpidetään huoltovarmuutta, pelastuspalvelua, väestönsuojelua sekä kriittisen infrastruktuurin suojelua yllä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimi varautuu siviilivalmiuden suorituskyvyllä varmistamaan tehtäviensä mahdollisimman häiriöttömän hoitamisen kaikissa normaali-, häiriö- ja poikkeusoloissa.

Pelastuslain mukaan pelastustoimen viranomaisen on varauduttava toimialansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvien valmisteluin seuraavasti:

- I. Huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista.
- II. Kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin.
- III. Huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta.
- IV. Varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen.

LUONNOS

V. Huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellisen lisäksi pelastustoimen varautumista poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa 1552/2011.

Varautumisen palveluyksikön tehtävät muodostuvat siviilivalmiuden ja väestönsuojaamisen tehtäväkokonaisuuksista ja näistä tehdään erillinen, vuosittainen toiminnallinen työohjelma, yhteistyössä muiden palveluyksiköiden kanssa.

3.2.1 Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen siviilivalmius

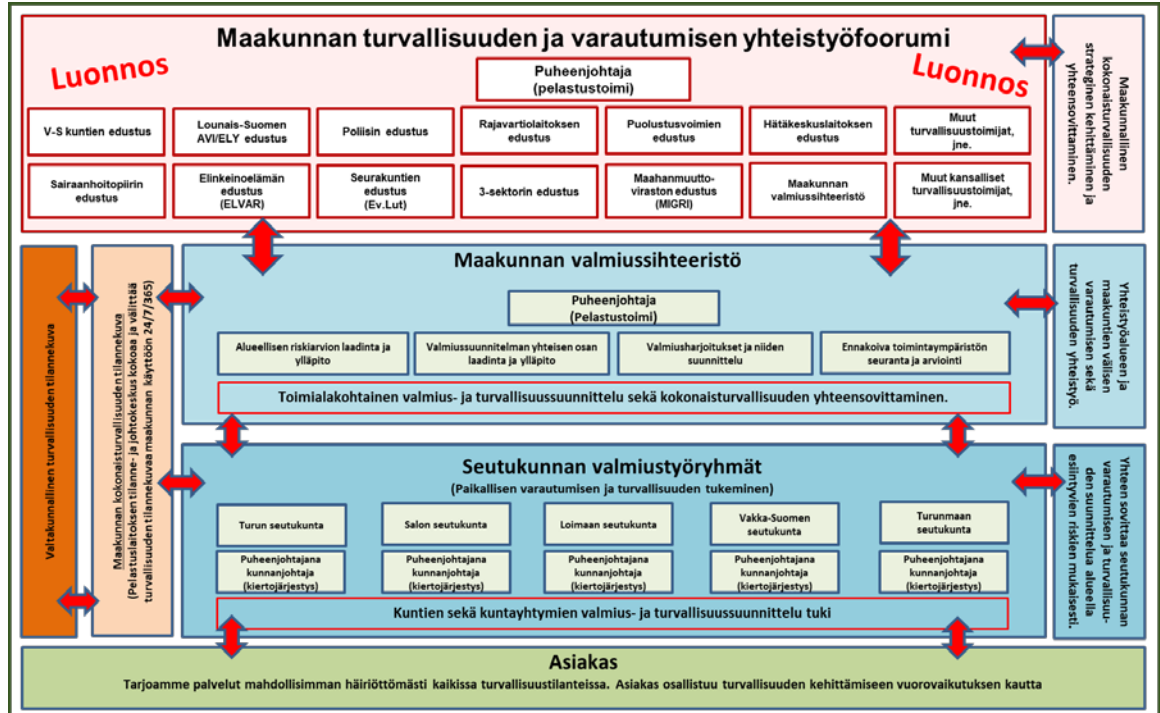
Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen tehtävänä on osallistua siviilivalmiuden suorituskyvyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen toiminta-alueellaan. Tehtävä toteutuu tukemalla, ohjaamalla ja osallistumalla Varsinais-Suomen kuntien valmiussuunnitteluun. Pelastuslaki mahdollistaa edellä kuvatun tehtävän, jos siitä on kunnan kanssa erikseen sovittu. Valmiussuunnitteluun osallistuminen mahdollistaa laajan turvallisuussuunnittelutyön yhteensovittamisen Varsinais-Suomen maakunnan alueella.

Väestönsuojaaminen toteutetaan kansalaisten omatoimisen varautumisen toimintojen ylläpitämisenä ja kehittämisenä. Omatoiminen varautuminen toteutuu neuvonnan ja ohjauksen kautta, sekä osallistumalla väestönsuojien ylläpitoon ja suojien uudisrakentamisen ohjaukseen. Tähän liittyy velvoite kiinteän väestön varoittamiseen tarkoitetun väestöhälytintjärjestelmän lakisääteinen ylläpito ja operointi.

Varsinais-Suomen maakunnan turvallisuuden, varautumisen ja kriisinkestokyvyn lisäämiseksi on turvallisuuteen liittyvien viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän ja 3. sektorin välistä yhteistyötä lisättävä. Maakunnan alueelle pyritään muodostamaan turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöfoorumi, jossa alueellista kokonaisturvallisuutta käsitellään yhdessä poikkihallinnolliset tarpeet huomioiden.

LUONNOS

Kuvio 4: Alustava luonnos maakunnan turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöfoorumin rakenteesta.

Kumppanuuteen perustuvan yhteistyöfoorumin kautta voimme yhteistyössä ja poikkihallinnollisesti kehittää kokonaisturvallisuuden osa-alueita maakunnan alueella. Verkostomainen yhteistyö palvelee laaja-alaisesti maakunnan alueen toimijoita niiden omassa varautumisessa ja jatkuvuuden hallinnan kehittämisessä.

Päätös:

- Pelastuslaitos tukee ja koordinoi pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien siviilivalmiutta erilaisten alueellisten ja kansallisten hankkeiden (esim. KUJA-hanke) kautta.
- Pelastuslaitos osallistuu ja tarvittaessa järjestää alueensa kunnille valmentavaa ohjausta sekä harjoittelua poikkeusolojen tilanteisiin valtakunnallisen ohjauksen mukaan.
- Pelastuslaitos edistää osaltaan poikkihallinnollisen ja kumppanuuteen perustuvan

LUONNOS

maakunnallisen turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöfoorumin rakenteen muodostamista sekä sitoutuu alueelliseen kokonaisturvallisuuden suunnittelutyöhön.

- Uusittavat ja päivitettävät väestönhälyttimet huomioidaan vuosittaisessa investointisuunnitelmassa.
- Varautumisen palveluyksikkö käsittelee tarvittavat väestönsuojien lupiin liittyvät ohjaus-, neuvonta ja lupa-asiat.
- Väestönsuojaamisen toimintaa ohjaavat riskianalyysin esiin tuomat häiriö- ja uhkakuvat.
- Siviilivalmiuden ja jatkuvuudenhallinnan edistämiseen liittyvissä tehtävissä hyödynnetään tarpeen mukaan koko pelastuslaitoksen sekä sopimuskumppanien osaamista ja resursseja.

3.2.2 Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta

Palveluyksikön tehtävänä on osallistua pelastuslaitoksen oman toiminnan jatkuvuudenhallinnan ylläpitämiseen, jotta pelastustoimen ylläpito, suorituskyky ja kehittäminen toteutuvat valmiuslain 3 § mukaisissa turvallisuustilanteissa (poikkeusoloissa) säädösten edellyttämällä tasolla.

Varautumisen palveluyksikkö luo mahdollisuuksia pelastustoimen henkilöstön kouluttautumisen ja varaamisen poikkeusolojen tehtävien hoitamiseen pelastuslain mukaisesti. Lisäksi varautumisen palveluyksikkö ylläpitää ja päivittää toimintansa edellyttämät suunnitelmat ja tietovarannot sekä suunnitelmissa edellytetyt suojatut johtamispaikat (poikkeusolojen johtokeskus ja aluejohtopaikat).

Pelastustoimen poikkeusolojen suorituskyvyn ylläpitämiseksi palveluyksikkö vastaa johtamistoiminnan, toimintayksiköiden ja hallinnon suojatiloista, sekä tarvittavista suojelumateriaalista.

LUONNOS

Päätös:

- Pelastuslaitos toteuttaa oman toimintansa kannalta tarvittavat suunnitelmat suorituskykyvaatimusten mukaan kaikkiin poikkeusolojen turvallisuustilanteisiin sekä varaa pelastustoimen palkatun henkilöstön ja sopimushenkilöstön (VAP), kouluttaa, harjoituttaa, suojarustaa toimintaorganisaatioon varatun henkilöstön.
- Pitää pelastustoimen poikkeusolojen johtokeskuksen ja aluejohtopaikat käyttöönottovalmiudessa.
- Varmistaa pelastuslaitoksen toimintayksiköiden suorituskyvyn Meiltä sammuu valot viimeiseksi -hankkeella. Edellä mainitussa hankkeessa on rajapinta myös kansalaisen omatoimiseen suojeleluun.

LUONNOS

4 OPERATIIVISET PALVELUT

Pelastuslain mukaan *pelastustoiminnalla* tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia. Pelastustoimi on suunniteltava siten, että se kykenee vastaamaan annettuihin vaatimuksiin nopeasti ja kaikkina vuorokauden ja vuodenaikoina. Toiminnat on suunniteltava siten, että tehtävät kyetään hoitamaan pienistä onnettomuuksista yhteiskunnan häiriötilanteiden kautta aina poikkeusoloihin saakka.

Pelastustoiminnan voimavarat pyritään mitoittamaan siten, että toimintaan määritetyillä resursseilla kyetään toimimaan tehokkaasti ja turvallisesti sellaisissa onnettomuustilanteissa, jotka arvioitujen uhkien perusteella ovat todennäköisiä. Uhkien arviointia tehdään määrävälein sekä silloin, kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pelastustoiminnan kannalta merkittäviä muutoksia. Uhkien arvioinnissa määritetään riskiluokat, erilaiset onnettomuustyypit ja erityiset riskikohteet valtakunnalliset ohjeet huomioiden. Arvioitujen uhkien perusteella mitoitetaan henkilöstö, kalusto, toimipisteet ja toimintavalmiusaika.

4.1 Pelastustoiminnan toimintavalmius

Pelastustoimen tehtävänä on onnettomuuksien uhatessa tai jo tapahduttua tuottaa kiireellistä apua mahdollisimman nopeasti, jotta onnettomuuden vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tämä valmius edellyttää kattavan ja toimivan paloasemaverkoston lisäksi riittävää henkilö- ja pelastuskalustoresurssia. Pelastustoiminnan suorituskyvyn ylläpitämisessä ja kehittämisessä pyritään huomioimaan yhteiskunnan muutokset (esim. tielinjausten muutokset, laajat rakentamishankkeet, maankäytön suunnittelu). Tiedossa olevien muutosten perusteella arvioidaan muutosten vaikutukset pelastustoimintapalvelujen tuottamiselle (henkilöstö, kalusto, toimintamallit, paloasemarakentaminen jne.). Huomionarvoista on, että pelastustoimintaa suunniteltaessa on varauduttava myös ennalta-arvaamattomien riskien

LUONNOS

uhkiin. Tällaisia voivat olla esim. säteilyonnettomuus, pandemia, hallitsematon maahanmuutto jne.

Pelastustoimintapalveluja tuotetaan päätoimisen, työsopimussuhteisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien sekä vapaaehtoishenkilöstön pelastuspalveluorganisaatioiden toimesta. Sopimuspalokuntien kanssa on laadittu asiaan kuuluvat alue- ja palokuntasopimukset, joilla turvataan sekä palvelun tuotanto että sopimuspalokuntien elinvoimaisuus. Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa) tuottaa osaltaan pelastustoimintatehtävien edellyttämiä toimintoja sen mukaan, miten vapaaehtoisen pelastuspalveluorganisaation kanssa asiasta sovitaan.

4.1.1 Riskiluokitus

Pelastustoiminnan palvelutason suunnittelussa käytetään valtakunnallista pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjetta sekä pelastuslaitoksen laatimaan riskianalyysiä.

Varsinais-Suomen pelastustoimen alue on jaettu pelastustoiminnan suunnittelua varten I-, II-, III- sekä IV-riskiluokkiin, jotka muodostetaan riskien mukaisesti neliökilometrin kokoisista riskiruuduista. Valtakunnallisesti minimitasona on, että kiireellisissä onnettomuuksissa ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Sisäministeriön ylläpitämän PRONTO-tilastointijärjestelmän tietoja käytetään arvioitaessa pelastustoiminnan tehokkuutta sekä tehtäessä johtopäätöksiä pelastustoiminnan kehittämistarpeista alueellisesti ja valtakunnallisesti.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla kuuden minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on

LUONNOS

vastaanottanut hälytyksen. II-riskiluokassa tavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmän ajan kuluessa kuin I–III-riskiluokissa. Jos kiireellisissä pelastustehtävissä pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisellä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen. Lisäksi kehitetään yhteistyötä sekä viranomaisten, sopimuspalokuntien että vapaaehtoisjärjestöjen kanssa, jotta onnettomuuden alkutoimenpiteet saadaan mm. IV-riskiluokan alueilla käynnistettyä mahdollisimman tehokkaasti.

4.1.2 Toimintavalmiuden suunnittelu

Pelastustoimen alueen tehtävänä on päättää palvelutasopäätöksessään pelastustoiminnan järjestelyistä ja pelastustoiminnan aloittamisesta. Pelastustoiminnan suorituskyky perustuu jatkuvaan valmiuteen ja toimivaan paloasemaverkostoon henkilöineen ja kalustoineen. Pelastuslaitos suunnittelee ja toteuttaa pelastustoiminnan hälytysvasteet viranomaisten yhteiseen tietojärjestelmään. Vastesuunnittelun lähtökohtana on, että onnettomuuteen hälytetään mahdollisimman tarkoituksenmukainen

LUONNOS

pelastusmuodostelma, jolla tehtävä kyetään hoitamaan. Toimivaltainen pelastustoiminnan johtaja voi päätöksellään muuttaa ao. vastetta. Vasteiden mukaiset muodostelmat hälytetään hätäkeskuksen toimesta. Pelastusmuodostelman ohjeelliset miehitykset on kuvattu taulukossa 1. Pelastuslaitoksella tulee olla suorituskyky, jolla kyetään vastaamaan erityyppisten onnettomuuksien edellyttämiin pelastustehtäviin normaaliaikojen tehtävistä aina poikkeusoloihin saakka. Valmius suunnitellaan siten, että pelastusmuodostelmia voidaan joustavasti käyttää ja muuttaa tehtävien niin edellyttäessä (pelastusryhmistä voidaan muodostaa pelastusjoukkueita ja edelleen pelastuskomppanioita ja -yhtymä).

Toimintavalmiusaika -käsitteiden mukaan avunsaantiaika on palvelun kokonaisaika, joka muodostuu hätäkeskuksessa vastaanotetun ilmoituksen käsittelystä aina pelastustoiminnan käynnistymiseen onnettomuuspaikalla. Kohteen saavutettavuuden nopeuttaminen on keskeinen osa pelastustoimintaa ja onnettomuuteen joutuneelle on tärkeää saada ammattimaista apua nopeasti paikalle. Merialueilla tapahtuneissa pelastuslain mukaisissa onnettomuuksissa pelastuslaitoksen tukena toimii useita eri viranomaisia, jotka hälytetään pelastuslain mukaiseen tehtävään hätäkeskuksen toimesta. Näin kyetään hyödyntämään yhteiskunnan kustantamia eri turvallisuusviranomaisten resursseja paremmin.

Pelastustoimen valtakunnallisen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan suunnittelun vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen alueen pelastustoiminnan suorituskykyä suunniteltaessa on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että kiireellinen pelastustoiminta pyritään suunnittelemaan valtakunnallista vaatimusta tehokkaammaksi. Suunnittelun lähtökohtana on, että riskiruuduissa tapahtuneet onnettomuudet kyettäisiin tavoittamaan riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen puitteissa vähintään 80 %:ssa kiireellisistä pelastustehtävistä. Tällä tavoitteella pyritään nopeuttamaan onnettomuuteen joutuneen / joutuneiden henkilöiden ja eläinten avun saamista ja lieventää onnettomuuden seurannaisvaikutuksia.

LUONNOS

Pelastustoiminnan käynnistämisen tehostamiseksi Varsinais-Suomen pelastuslaitos on sopinut menettelyistä naapuripelastuslaitosten kanssa. Hätäkeskus on ohjeistettu siten, että onnettomuuskohteen tietojen perusteella kohteeseen voidaan hälyttää lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat pelastusmuodostelmat johtajineen.

Taulukko 1: Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen muodostelmat

Muodostelma	Ohjeellinen miehitys	Suorituskyky
Kevyt pelastusyksikkö	1+1, 0+2	Pieni onnettomuus
Pelastusryhmä	1+3	Pieni onnettomuus
Pelastusjoukkue	1+3+9	Keskisuuri onnettomuus
Pelastuskomppania	1+4+9+27	Suuri onnettomuus
Pelastusyhtymä	1+6+18+54	Suuri onnettomuus, häiriötilanne, poikkeusolot

Päätös:

- Kiireellisten pelastustehtävien osalta pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ovat riskiluokassa I korkeintaan 11 minuuttia, riskiluokassa II korkeintaan 14 minuuttia, riskiluokassa III korkeintaan 22 minuuttia ja riskiluokassa IV korkeintaan 40 minuuttia.
- Riskiluokkien edellyttämät toimintavalmiusajat pyritään saavuttamaan 80 %, kuitenkin vähintään Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti 50 %:ssa, kaikista kiireellisistä tehtävistä paloasemaverkkovision toteutuessa.
- Suunnittelukauden aikana kehitetään vapaaehtoisjärjestöjen resurssien hyödyntäminen osana pelastustoimintaa huomioiden myös harvaan asutut alueet.

LUONNOS

4.1.3 Valmius suuronnettomuuksia varten

Pelastuslaitos ylläpitää pelastustoimintavalmiutta päivittäisten onnettomuuksien lisäksi suuronnettomuuksia sekä yhteiskunnan häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Pelastuslaitoksen toimintavalmiuden suunnittelu perustuu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen ja pelastuslaitoksen laatimaan riskianalyysiin sekä toteutuneiden onnettomuuksien tietoihin. Suuronnettomuusvalmiuden suunnittelussa huomioidaan lisäksi, että onnettomuuteen varauduttaessa apua voidaan hälyttää myös pelastuslaitoksen rajojen ulkopuolelta sekä muilta viranomaisilta että yhteisöiltä. Riskiarvioinnin perusteella on tarkoituksenmukaista varautua suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin pelastusyhtymän kokoisella (2 pelastuskomppaniaa) muodostelmalla.

Päätös:

- Pelastuslaitos ylläpitää suuronnettomuuden edellyttämänä valmiutena pelastusyhtymää (2 pelastuskomppaniaa).
- Pelastusyhtymä suunnitellaan siten, että se on toiminnassa viimeistään kahden tunnin kuluttua.

4.1.4 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain mukaan pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Varsinais-Suomen pelastuslaitos ylläpitää pelastustoiminnan johtamisvalmiutta ja -tiloja, joilla varaudutaan pelastusyhtymän, -komppanian, -joukkueen ja -ryhmän johtamistoimintoihin. Johtamistoimintaa tukee pelastuslaitoksen Tilanne- ja johtokeskus.

LUONNOS

4.1.5 Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä suunnitellaan siten, että eritasoisin onnettomuuksiin voidaan hälyttää aina ko. tehtävän edellyttämä johtamisvalmius lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman vasteen mukaisesti työaikalainsäädännön määräykset huomioiden. Eri johtamistasojen suorituskykyä kehitetään siten, että alemman johtamistason johtohenkilö kykenee käynnistämään ylemmän johtamistason johtamistoimet, kunnes seuraavan johtamistason henkilö on kohteessa tai muuten tavoitettu. Johtamistasojen henkilöiden koulutuksessa huomioidaan molempien kotimaisten kielten osaaminen. Päätoimisen henkilöstön osaamista pelastustoiminnan johtamisessa kehitetään palvelutasokauden aikana, jotta seuraavan johtamistason toiminta saadaan käynnistymään eri tilanteiden aikana.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä jokaisella pelastustoiminnan muodostelmalla on oltava johtaja (pelastusryhmän johtaja, pelastusjoukkueen johtaja, pelastuskomppanian johtaja, pelastusyhtymän johtaja). Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä toimivilla on oltava suorituskyky sekä tehtävän edellyttämä tekninen välineistö käynnistää pelastustoiminnan johtaminen kaikissa pelastuslain mukaisissa pelastustehtävissä.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä muodostuu päivystävästä päälliköstä, viidestä päivystävästä palomestarista, yksikönjohtajista sekä tilannekeskushenkilöstöstä varahenkilöineen. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmään kuuluvat lisäksi eri johtamistasojen johtopaikat ja -tilat.

Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan siten, että kutakin pelastusmuodostelmaa johtaa pelastusviranomainen. Päivystävä päällikkö vastaa vuoronsa aikana pelastuslaitoksen alueen pelastusvalmiudesta. Loimaan ja Forssan alueen päällystöpäivystysvalmius toteutetaan yhteistyössä Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyötä arvioidaan määrävälein ja sen perusteella tehdään tarvittavat muutokset ja kehitystoimenpiteet.

LUONNOS

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä toimivien henkilöiden osaamista lisätään lisäkoulutuksella, jolla pyritään mm. johtokeskus- ja palontutkintatoimintojen entistä parempaan osaamiseen.

Tilanne- ja johtokeskus ylläpitää turvallisuustilannekuvaa ja tuottaa pelastustehtävien edellyttämiä toimintoja (mm. pelastustoiminnan johtamis- ja tukitehtävät, pelastustoiminnan johtokeskuksen perustaminen, viranomaisyhteistyö, tiedottaminen).

4.1.6 Pelastustoiminnan johtotilat

Pelastusryhmän ja pelastusjoukkueen johtaminen tapahtuu pääosin onnettomuuskohteen ajoneuvoista tai tilanteen vaatiessa myös tilanne- tai johtokeskuksesta. Laajan, useita eri viranomaisia ja toimijoita sisältävän pelastustehtävän johtaminen edellyttää asianmukaiset johtamistilat ja -resurssit. Pelastuslaitoksen tulee kyetä perustamaan tilanteen edellyttämä johtokeskus. Johtokeskus toimii laajoissa ja pitkäaikaisissa onnettomuuksissa (esim. luonnononnettomuudet) moniviranomaistoiminnan johtopaikkana. Johtokeskus toimii myös pelastuslaitoksen oman toiminnan tukena tehtävän niin vaatiessa. Suurissa ja/tai pitkäkestoisissa onnettomuustilanteissa johtokeskuksia voi olla tarpeen perustaa usealle eri johtamistasolle.

Päätös:

- Varsinais-Suomen pelastuslaitos ylläpitää jatkuvaa pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, joka muodostuu päivystävästä päälliköstä, 5 päivystävästä palomestarista, yksikönjohtajista sekä tilannekeskushenkilöstöstä varahenkilöineen. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmään kuuluvat lisäksi eri johtamistasojen johtopaikat ja -tilat.
- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä toimivat nimetään enintään palvelutasopäätöskauden pituiseksi ajanjaksoksi.
- Pelastusmuodostelman johtajan on kyettävä käynnistämään seuraavan ylemmän johtamistason tehtävien edellyttämät johtamistoimet.

LUONNOS

4.2 Vapaaehtoistoiminta

4.2.1 Sopimuspalokunnat

Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastuslain mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Pelastuslaitos on solminut pelastus- ja yhdistystoimintaan liittyvät sopimukset alueensa sopimuspalokuntien (VPK) kanssa. Lisäksi erilliset työsopimukset on solmittu toimenpidepalkkaisten palomiesten kanssa. Pelastuslaitos tukee osaltaan toimenpidepalkkaisten palomiesten perustamien palokuntayhdistysten toimintaa. Pelastuslaitoksen strategian mukaan pelastuslaitos pyrkii tukemaan sopimuspalokuntien toimintaa mm. kouluttamalla sekä hälytysosastoissa toimivia henkilöitä että palokuntanuoria ja lisäämällä keskinäistä yhteistoimintaa.

Tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että sopimuspalokuntien (VPK) suoritus- ja toimintakyky varmistetaan. Tällöin on tärkeää selvittää eri toimijoiden yhteinen tahtotila ja näkemys, keskinäiset suhteet ja sidonnaisuudet sekä roolit sopimuspalokuntakokonaisuuden kehittämisessä. Toimijoita ovat mm. toimialan liitot, valtion viranomaiset, sopimuspalokunnat, pelastuslaitos sekä muut sidosryhmät. Tulevaisuuden kannalta olisikin merkityksellistä, että kunkin toimijan ja sidosryhmän roolia osana kokonaisuutta täsmennetään ja toiminnan vaikutuksia myös seurataan, jotta kokonaisvaikutusta voidaan paremmin ennakoita ja ohjata.

Päätös:

- Pelastustoimintaan liittyviä erikoistoimintoja kehitetään yhteistyössä viranomaisten ja sopimuspalokuntien (VPK) kanssa.
- Palvelutasopäätöskauden aikana laaditaan kehittämissuunnitelma sopimuspalokuntien ja toimenpidepalkkaisten palokuntien suorituskyvyn kehittämiseksi. Kehittämissuunnitelmassa huomioidaan pelastustoiminnan lisäksi

LUONNOS

muut pelastustoimeen sisältyvät toiminnot (esim. riskienhallinta, turvallisuusviestintä, huoltotoiminta, ensivastetoiminta).

- Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset varmistetaan.

4.2.2 Vapaaehtoinen pelastuspalvelu

Pelastuslaitoksen alueella toimii vapaaehtoisjärjestöistä muodostunut vapaaehtoinen pelastuspalvelukokonaisuus (Vapepa). Vapepa tukee toiminnallaan viranomaisia ja toimintaa koordinoi Suomen Punainen Risti yhdessä alueen viranomaisten kanssa.

Vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiolla on hyvä suorituskyky esim. ympäristöonnettomuuksien torjunnassa, onnettomuuksiin liittyvissä henkisen huollon tarpeissa sekä kyky toimia viranomaisorganisaation tukena esim. suurissa / pitkäkestoisissa onnettomuuksissa (esim. myrskytilanteet).

4.3 Pelastussukellustoiminta

4.3.1 Pelastussukellus

Pelastussukelluksella tarkoitetaan savu-, kemikaali- ja vesisukellustoimintaa sekä lisäksi pintapelastustoimintaa. Toiminta ohjeistetaan valtakunnallisella pelastussukellusohjeella ja tarkennetaan tarvittaessa pelastuslaitoksen sisäisin ohjein. Pelastussukellusohjeen mukaisesti turvallinen pelastussukellus edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyvistä vaatimuksista. Pelastussukellukseen osallistuvat henkilöt nimetään vuosittain.

Pelastustoimintatehtävät jaetaan nykysäädösten mukaan:

1. Vaativiin tehtäviin
2. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin
3. Perustehtäviin

LUONNOS

4. Muihin pelastustoimen tehtäviin (johtaminen, valistus, neuvonta, palotarkastus ja näihin rinnastettavat tehtävät)

Vaativiin tehtäviin kykenevät henkilöt pystyvät terveydentilansa ja osaamisensa perusteella tekemään kaikkia pelastustoimen tehtäviä. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kykenevät pystyvät tekemään muita paitsi vaativia tehtäviä. Muihin perustehtäviin kykenevät pystyvät tekemään muita paitsi vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin kykenevät osallistuvat vain sellaisiin tehtäviin, joissa ei tarvitse suojautua paineilmahengityslaitteella. (Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä 5/2016, 8)

4.3.2 Savusukellus

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen (pelastussukellusohje 48/2007, 2).

Vaativilla savusukellustehtävillä tarkoitetaan sellaisia tehtäviä, joissa savusukeltajan toiminta-aika on todennäköisesti pidentynyt vaikean etenemisen tai tilan laajuuden ja monimutkaisuuden takia. Vaativalle tehtävälle on ominaista, että esitietojen ja tiedustelun perusteella toimintaympäristön hahmottaminen on vaikeaa tai mahdotonta ja tehtävän tauottaminen ei ole mahdollista. Vaativa tehtävä on myös paineilmahengityslaitetta edellyttävä sammutustoiminta katolla. Osa perustehtävistä saattaa muuttua pelastustehtävän aikana vaativiksi savusukellustehtäviksi.

Savusukellusta edellyttävissä perustehtävissä savusukeltajan toiminta-aika ei todennäköisesti ole pidentynyt ja savusukellusta edellyttävä tila on hahmotettavissa esitietojen ja tiedustelun perusteella. Tällaisia tilanteita ovat mm. raivaustehtävät sekä huoneistopalot, joissa palo on yhdessä asuinhuoneistossa. Näissä tehtävissä toiminnan

LUONNOS

tauottaminen tai keskeyttäminen on mahdollista tehdä nopeasti. (Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä 5/2016, 9).

Päätös:

- Pelastustoiminta järjestetään siten, että:
 - savusukellustoiminta perustehtävissä pyritään käynnistämään I-riskiluokan alueilla 11 minuutin kuluessa, II-riskiluokan alueilla 14 minuutin kuluessa, III-riskiluokan alueilla 22 minuutin kuluessa sekä IV-riskiluokkien alueilla 40 minuutin kuluttua hälytyksen vastaanottamisesta vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä.
 - savusukellustoiminta vaativissa tehtävissä pyritään käynnistämään I-riskiluokan alueilla 11 minuutin kuluessa, II- ja III-riskiluokan alueilla 30 minuutin kuluessa sekä IV-riskiluokkien alueilla 60 minuutin kuluttua hälytyksestä vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä.

4.3.3 Vesisukellus

Vesisukelluksella tarkoitetaan tehtäviä, jotka edellyttävät vesisukelluslaitetta ja -varustusta ihmisen sekä omaisuuden pelastamiseksi ja ympäristövahinkojen torjumiseksi. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tarkoitetut harjoitukset. Pelastussukellusohje määrittelee vesipelastustoiminnan tasoluokitukset ja toimintavaatimukset seuraavasti:

LUONNOS

Taulukko 2: Vesipelastustoiminnan tasoluokitus

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 kpl I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja.
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, 2 kpl vähintään II-tason vesisukeltajaa ja avustaja.
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Päätös:

- Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen alueella on I-tason vesisukellusvalmius pelastussukelluksesta annetun valtakunnallisen ohjeen mukaisesti.
- Vesisukellustoimintaan osallistuvat henkilöt nimetään vuosittain.

LUONNOS

4.3.4 Pintapelastus

Pintapelastuksella tarkoitetaan veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Pintapelastus ja pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään valtakunnallisessa pelastussukellusohjeessa.

Päätös:

- Pelastuslaitoksen toiminta-alueella ylläpidetään pintapelastusvalmiutta.

4.3.5 Kemikaalisukellus

Kemikaalisukelluksella tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta-, tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä (pelastussukellusohje). Määrittely on kirjattu TOKEVA-ohjeeseen, jota käytetään apuna suunniteltaessa pelastuslaitoksen kemikaalitorjuntavalmiutta. Toiminnan suunnittelun tavoitteena on kehittää kemikaalitorjunta vastaamaan alueella esiintyviä riskejä. Suunnittelussa huomioidaan mm. pelastuslaitoksen riskianalyysi sekä valtakunnallisen TOKEVA-ohjeen tekniset määrittelyt.

Päätös:

- Pelastuslaitoksen toiminta-alueella ylläpidetään ja kehitetään TOKEVA-ohjeen mukaista kemikaalisukellus- ja kemikaalitorjuntavalmiutta huomioiden muiden viranomaisten ja toimijoiden resurssit.

LUONNOS

4.4 Ympäristövahinkojen torjuntavalmius

Pelastuslaitoksen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius ja torjuntatoimet sisältyvät pelastuslain mukaisiin tehtäviin. Pelastuslaitos vastaa lain perusteella ympäristövahinkojen torjunnasta ja torjuntaan varautumisesta alueellaan (maa-, vesi- ja merialueet) yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Kullekin viranomaiselle on määritetty tehtäväkokonaisuus, joka on pyritty yhteensovittamaan muiden vastuuviranomaisten varautumisen kanssa.

Pelastuslaitos on laatinut ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman vuosille 2020-2024, joka on hyväksytty aluepelastuslautakunnassa. Suunnitelma on laadittu eri viranomaisten kanssa yhteistyössä ja se kattaa varautumisen sekä maa-, meri- ja sisävesistöjen osalta. Merialueen varautuminen perustuu ympäristöhallinnon ohjeeseen, jonka mukaan pelastuslaitoksen ja yhteistyöviranomaisten tehtävänä on varautua n. 20.000 tonnin suuruiseen öljypäästöön merialueella. Osana tätä kokonaisvarautumista on, että pelastuslaitos on yhdessä kuuden muun länsirannikon ja Länsi-Suomen merivartioston kanssa solminut yhteistoimintasuunnitelman. Suunnitelman avulla pyritään kehittämään viranomaisten yhteistä suorituskkyä merellisiin onnettomuuksiin varautumisessa.

Varautumiseen sisältyy henkilöstön jatkuva koulutus sekä torjuntatekniikan investoinnit ja hankinnat, jotka on pääosin korvattu öljysuojarahaston toimesta. Öljysuojarahaston öljyntorjuntakustannusten korvausmenettely maa- ja merialueille on huomioitu mm. pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmassa vuosille 2020-2024. Öljysuojarahasto on kesällä 2020 antamassaan ilmoituksessa päättänyt kuitenkin lopettaa öljyvahinkojen torjuntaan liittyvien ylläpitokustannusten korvaukset seuraavien 1-3 vuoden ajan. Pelastuslaitos olettaa öljyvahinkojen torjuntavalmiuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä, että öljysuojarahasto vastaa jatkossakin kustannuksista tai investointi- ja ylläpitokustannukset saadaan katettua valtion toimesta. Muussa tapauksessa pelastuslaitosten vaatimustasoa on valtakunnallisesti laskettava vastaamaan taloudellisia ja toiminnallisia raameja.

Pelastuslaitos varautuu toiminnassaan myös maa-alueiden ympäristöonnettomuuksiin. Maa-alueilla tapahtuneet ympäristövahingot ovat pääasiassa paikallisia, mutta

LUONNOS

mahdollisuus laajaan tai pitkäkestoiseen ympäristövahinkoon on jatkuvasti olemassa. Laajemman onnettomuuden mahdollisuus maa-alueilla on esim. pohjavesialueilla ja vedenottamoissa, vesistöjen läheisyydessä tai niissä onnettomuuksissa, joissa onnettomuutta ei ole havaittu ajoissa.

Päätös:

- Pelastuslaitos ylläpitää ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman (2020-2024) mukaista valmiutta alueellaan. Varautumista suunnitellaan ja ylläpidetään yhdessä muiden viranomaisten ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa.

4.5 Pelastustoiminta merialueilla

Pelastuslaitos vastaa osaltaan pelastustoiminnasta merialueilla. Meripelastuslain (1145/2001) mukaan alueen pelastustoimen on osallistuttava etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa.

Merellä tapahtuvan pelastustoiminnan osalta pelastuslaitoksella on valmiudessa purjehduskausilla aluksia ja niiden käyttöön koulutettua henkilöstöä. Pelastuslaitoksen alus- ja venekalusto on sijoitettu alueelle siten, että riskianalyysin pohjautuva pelastus- ja meripelastusvalmius on toteutettavissa ottaen huomioon alueella olevat riskikohteet ja -alueet. Suunnitelmakauden aikana on perusteltua suorittaa arviointia alusten määrästä, kokoluokista ja sijoituksista suhteessa muuttuviin riskeihin.

Pelastuslaitos ylläpitää merellä tapahtuvien onnettomuuksien sekä etsintä- ja pelastustehtävien varalle erikoiskoulutetun henkilöstön muodostamaa MIRG-ryhmää (Maritime Incident Response Group). Ryhmän jäseneksi nimetyt on suoritettava toiminnan edellyttämä koulutus ja testaus vuosittain. Ryhmän koulutus ja varustaminen on järjestetty usean eri viranomaisen yhteistyönä.

LUONNOS

MIRG-ryhmän toimintaa on kehitetty siten, että sen toiminta vastaa kansainvälisiä annettuja suosituksia (IMO-suositukset). Ryhmä on tarvittaessa lähetettävissä myös pelastuslaitoksen alueen ulkopuolelle asiasta solmittujen sopimusten mukaisesti. Pelastuslaitos kehittää MIRG-toimintaa osallistumalla mm. kansallisiin ja kansainvälisiin koulutus- ja harjoitustilaisuuksiin.

Päätös:

- Pelastuslaitos ylläpitää merellä tapahtuvien onnettomuuksien varalta riskikartoituksen edellyttämää alusvalmiutta.
- Pelastuslaitos ylläpitää merellistä pelastustoimintaa varten koulutettua ryhmää (MIRG) asiasta laadittujen sopimusten ja säädösten mukaisesti.
- Pelastuslaitos päivittää palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana riskianalyysiin perustuvan alusten sijoitussuunnitelman.

4.6 Kansainvälinen pelastustoiminta

Varsinais-Suomen pelastuslaitos osallistuu myös kansainväliseen pelastustoimintaan ja sen kehittämiseen. Tämä lisää osaltaan henkilöstön ja pelastuskaluston osaamista ja antaa valmiuksia mm. laajojen pelastustehtävien hoitamiseen. Tällä varautumisella mahdollistetaan myös, että pelastustoimi kykenee varautumaan myös harvinaisempiin onnettomuuksiin (esim. laaja ympäristö-, säteily- tai kemikaalionnettomuus). Tällaiset onnettomuudet voivat myös vaatia kansainvälistä erityisosaamista ja sellaista pelastuskalustoa, jota pelastuslaitokselta ei itseltään tai Suomesta välttämättä löydy.

Pelastuslaitos myös ylläpitää ja kehittää valmiuttaan pyytää ja vastaanottaa oman pelastustoimialueen ulkopuolista apua ja resursseja pelastuslain 38 § mukaisesti. Avun vastaanottamista ja tilapäistä sijoittamista varten (esim. kansainvälisen avun kauttakulkumaa -toiminta) pelastuslaitos ylläpitää Host Nation Support (HNS) -järjestelmää ja valmiuden edellyttämää resurssointia.

LUONNOS

Päätös:

- Pelastuslaitos osallistuu kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseen sekä osallistuu harkinnan perusteella kansainväliseen pelastustoimintaan.
- Pelastuslaitos ylläpitää HNS-järjestelmää, jolla varaudutaan vastaanottamaan ulkopuolista pelastusapua tai toimitaan kansainvälisen pelastusavun tukikohtana.

4.7 Sammutusvesihuollon suunnittelu ja toteuttaminen

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettun toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin. Pelastustoimen alueeseen kuuluvat kunnat voivat edellä tässä momentissa säädetystä poiketen sopia siitä, että sammutusveden hankinnasta huolehtii alueen pelastustoimi. Sopimuksen hyväksymisestä ja muuttamisesta on voimassa, mitä kuntalain (365/1995) 79 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Sopimuksesta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa.

LUONNOS

Vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen ja tälle vettä toimittavan vesilaitoksen tulee toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin sammutusveden ottopaikkoihin (palopostit ja sammutusvesiasemat). Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa sammutusveden hankinnasta edellä 2 momentin mukaisesti vastaavan kunnan tai alueen pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

Päätös:

- Pelastuslaitos päivittää sammutusvesisuunnitelman yhteistyössä alueen toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

4.8 Ulkoinen pelastussuunnitelma

Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma vaarallisten kemikaalien aiheuttaman suuronnettomuuden varalle turvallisuusselvityskohteissa.

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa. Pelastustoiminnan palveluyksikkö vastaa pelastuslaitoksen osalta ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvistä asioista.

LUONNOS

Päätös:

- Pelastustoiminnan palveluyksikkö vastaa, että ulkoiset pelastussuunnitelmat ja niiden velvoittamat onnettomuusharjoitukset on toteutettu säädösten edellyttämällä tavalla.

4.9 Ensihoitopalveluiden tuottaminen sopimusperusteisesti

Pelastuslaitos voi suorittaa ensihoitopalveluun (ensivastetoiminta) kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella.

Päätös:

- Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluja siinä laajuudessa, kun asiasta on sovittu palvelun tilaajan kanssa.

4.9.1 HEMS

Pelastuslaitos osallistuu lääkärihelikopteritoimintaan osoittamalla henkilöstöä lento-operaattorin käyttöön ja lääkärihelikopteripalvelun tuottamiseksi. Toiminnasta on erillinen sopimus, jonka perusteella pelastuslaitokselle syntyvistä kustannuksista vastaa lento-operaattori.

Päätös:

- Pelastuslaitos ylläpitää HEMS-valmiutta lento-operaattorin kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti.

LUONNOS

5 TUKIPALVELUT

Pelastuslaitoksen tukipalveluiden palvelualue vastaa pelastuslaitoksen sisäisistä palveluista operatiivisten- ja riskienhallintapalveluiden (kenttätoimintojen) tukiorganisaationa. Tukipalvelut -palvelualue avustaa pelastusjohtajaa pelastuslaitoksen johtamiseen, suunnitteluun ja kehittämiseen liittyvissä tehtävissä. Se tuottaa pelastuslaitoksen toimintaa tukevia ja kehittäviä palveluja sekä toimii näiden tehtäväalueiden asiantuntijana. Palvelualueella hoidetaan keskitetysti pelastuslaitoksen hallinto- ja henkilöstöasiat ja talous- ja sopimusasiat, toimitilojen ja kaluston hallinnointiin liittyvät tehtävät (tekniset palvelut), viestintään ja koulutukseen liittyvät tehtävät, ICT -palvelut, työturvallisuuden ja työsuojelun asiakokonaisuudet, sekä muut tarvittavat tukipalvelut.

Tukipalveluiden palvelualue koordinoi, ohjaa ja seuraa pelastuslaitoksen toimintaa sekä henkilöstön, kaluston ja tilojen sekä määrärahojen käyttöä siten, että voimavarat kohdentuvat toimintojen ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tukipalvelut on siis organisaatiota tukeva toimintomuoto (palvelualue), jonka tehtävänä on huolehtia kaikesta ei-operatiivisesta (pelastustoiminta, ensihoito ja riskienhallinta), toiminnasta.

5.1 Hallintopalvelut

Aluepelastuslaitoksen hallinnon palveluyksikkö tuottaa aluepelastuslautakunnan ja aluepelastuslaitoksen hallintopalveluina lautakunnan ja viranhaltijoiden sihteeripalvelut (lautakunnan esityslista ja pöytäkirja, päätösten toimeenpano, päätöspöytäkirjat), pelastustoimen asioiden ja asiakirjojen valmistelutehtävät mukaan lukien kirjaamiset, osto- ja myyntitoimintaan (tilauksiin sekä laskutukseen ja laskunmaksuun) liittyvät sekä maksuliikenteen valmistelutehtävät, sopimusten laadinta- ja valvontatehtävät, vakuutus- ja korvausasiapalvelut sekä arkistointipalvelut. Lisäksi hallintopalveluyksikkö huolehtii pelastuslaitoksen tehtävien osalta asioiden juridisen oikeellisuuden varmistamisesta.

LUONNOS

Päätös:

- Toteutetaan asiakkaan näkökulmasta.
- Toteutetaan palvelut arvoperusteisesti ammattitaitoisesti, nopeasti ja tasapuolisesti.

5.2 Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöllä vaikutetaan koko pelastuslaitoksen toiminnan kehittämiseen ja tuloksellisuuteen. Henkilöstömäärässä tulee ensisijaisesti huomioida kokonaisuus, jossa suoraan asiakaspinnassa olevat ydintoiminnat pystytään tuottamaan palvelutasopäätöksen mukaisesti ja arvoperusteisesti nopeasti, ammattitaitoisesti ja tasapuolisesti.

Lähtökohtana tulee olla palvelutasossa päätettyjen toimintojen toteuttamiseksi tarvittava henkilöstön määrä huomioiden henkilöstön toimintakyky ja osaaminen. Pelastuslaitoksen tulee kehittää toimintoja niin, että eläköitymisten ja tehtävärankenteiden läpikäymisten myötä syntyy mahdollisuuksia selkeyttää ja uudistaa tuloksellisuusajattelua sekä tuloksellisuutta ja sen osa-alueita koskevia käsitteitä. Pelastuslaitoksen tulee kehittää menettelytapoja ja työkaluja tuloksellisuuden eri osa-alueiden onnistumisen arvioimiseksi.

Edellä esitettyjen asioiden saavuttamiseksi tulee huomioida mm. seuraavaa:

Yhdessä tekeminen: Luomme pelastuslaitokselle yhteistä, tulevaisuuteen katsovaa tahtotilaa, yhteisöllisen osaamisen ja osallistumisen kulttuuria sekä poikkihallinnollista ajattelua ja asioiden valmistelua.

Vastuullisuus: Huolehdimme osaltamme siitä, että pelastustoimi toimii taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävästi.

LUONNOS

Uudistuminen: Tuloksellisuus ja vaikuttavuus syntyy kokeilemalla sekä tekemällä asioita uudella, entistä kustannustehokkaammalla ja mielekkäämmällä tavalla, joskus myös luopumalla.

Asiakaskeskeisyys: Toimintamme keskiössä ovat kansalaiset, yritykset ja yhteisöt.

Työn ilo: Huippusuoritusten taustalla on koettu työn ilo, joka koostuu mm. työn merkityksellisyydestä, mahdollisuuksista vaikuttaa ja osallistua, matalasta hierarkiasta ja ei-byrokraattisesta toimintakulttuurista.

Päätös:

- Henkilöstösuunnittelua ja sisäisiä raportointijärjestelmiä kehitetään.
- Henkilöstön resurssointia (oikeassa paikassa, oikeassa tehtävässä, oikeaan aikaan) suunnitellaan ja ohjataan tehtäviin pelastuslaitoksen tukipalvelut palvelualueen toimesta.
- Työssä jaksaminen ja hyvinvointi kartoitetaan säännöllisillä henkilöstökyselyillä. Kyselytulokset jaetaan henkilöstölle ja kehittämiskohteet otetaan aidosti huomioon.
- Kannustinmallien käyttäminen ja innovaatioiden edistäminen huomioidaan henkilöstöön liittyvissä suunnitelmissa.
- Joustavien urapolkujen mallia implementoidaan organisaatioon jatkuvana toimintana.
- Palkkausta kehitetään määrärahojen puitteissa ja henkilöstösuunnitelma huomioiden. Palvelutasopäätöskaudella päätetään vuorotyötä tekevän henkilöstön kokonaispalkkauksesta tai nykyisen palkkausjärjestelmän jatkamisesta.
- Palvelutasopäätöskaudelle laaditaan pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelma, jossa suunnitelmakauden (palvelutasopäätöskauden) henkilötyövuosilukuna on 548. Pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelmaa tarkennetaan lyhyen aikavälin (1 v) henkilöstösuunnitelmilla. On mahdollista, että henkilötyövuosiluvussa on

LUONNOS

poikkeamaa, jos esimerkiksi ulkopuolisella hankerahoituksella voidaan rahoittaa lisähenkilöstön työpanos pelastuslaitoksen hyödyksi.

5.3 Talouspalvelut

Talouspalveluiden ensisijaiset tehtävät ovat talousarvion laatiminen, käyttötalouden ja investointien ja toimintakatteen toteutumisen seuranta sekä tilinpäätösten valmistelu. Lisäksi vastuullisiin toimintoihin kuuluvat laskutus, myynti- ja ostoreskontra, maksuvalmiuden seuranta sekä erilaisiin kustannuslaskenta- ja kehittämishankkeisiin osallistuminen. Neljän aikaisemman palvelutasopäätöskauden talousarviot ovat seuranneet kulloinkin voimassa olevan palvelutasopäätöksen toteuttamista käyttömenojen osalta. Pelastuslaitoksen pääasialliset käyttömenot muodostuvat henkilöstöstä, vuokrista ja ostopalveluista. Käyttömenot perustuvat pääasiassa lakisääteisiin palveluihin, kun muun toiminnan menot laskutetaan täysimääräisesti palveluiden tilaajilta. Palvelutasopäätös mahdollistaa talousarvioiden suunnitelmallisuuden, eikä yllättäviä kustannuksia tai suunnittelemattomia kustannuksia pääse syntymään muuten kuin ennalta-arvaamattomien suuronnettomuuksien, vastaavien pitkäkestoisten onnettomuuksien hoitamisen tai äkillisistä onnettomuuksista aiheutuneiden tehtävämäärien kasvusta syntyneistä vaikutuksista. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen käyttömenot ovat alle maan pelastuslaitosten keskiarvon.

Päätös:

- Palvelutasopäätöskaudella 2021-2024 investointimäärärahan netto vuonna 2021 on 2,1 miljoonaa ja vuodesta 2023 alkaen 2,2 miljoonaa euroa. Investointien nettolukua tarkistetaan vuosittain talousarviolaadinnan yhteydessä kustannusten kasvua vastaavaksi. Tarkastaminen tapahtuu talousarviosuunnitelman yhteydessä.
- Käyttötaloussuunnitelma mahdollistaa palvelutasopäätöksen toteuttamisen.
- Pelastuslaitos jatkaa toimintansa tehostamista käyttömenoja tarkastelemalla ja tulorahoitusvaihtoehtoja etsimällä.

LUONNOS

5.4 Tekniset palvelut

Teknisen palveluyksikön tehtäviin kuuluu mm. vastata pelastuslaitoksen hankintojen sekä investointien suunnittelusta, kilpailuttamisesta ja toteuttamisesta, vastata kiinteistöjen, kaluston ja varusteiden ylläpidosta ja huolloista, ICT-palveluista sekä vastata pelastuslaitoksen osalta kiinteistöjen hallinnasta kuten vuokrasopimuksista, peruskorjauksista, laajennuksista ja uudisrakentamisesta.

Päätös:

- Palvelutasopäätöskaudella päivitetään alueen paloasemaverkkosuunnitelma, jonka tarkoituksena on huolehtia paloasemaverkoston kehittämisestä, ylläpitämisestä sekä kertyneen korjausvelan pienentämisestä yhteistyössä vuokranantajien kanssa.
- Palvelutasopäätöskaudeksi laaditaan pitkän aikavälin investointisuunnitelma, josta muodostetaan talousarviovuoden investointisuunnitelma vuodeksi kerrallaan.
- Pelastuslaitoksen ICT-toimintaa kehitetään vastaamaan kehittyvän pelastustoimen tarpeita, jossa keskeistä ovat digitalisaatio ja robotiikka.
- Pelastuslaitoksen ICT-palveluiden henkilöresurssointi arvioidaan henkilöstösuunnitelmassa vastaamaan kriittisten järjestelmien (Erica, Tuve, Kejo ja tietoturvallisuus) resurssointi tarvetta. Tarvetta arvioitaessa huomioidaan myös muut valtakunnalliset yhteishankkeet, joiden voidaan arvioida vaikuttavan lähivuosien henkilöresurssointiin. Tällaisia tietohallintostrategiassa (sisäministeriön pelastusosasto) mainittuja hankkeita ovat mm. tietojohdaminen, onnettomuuksien ehkäisy ja sähköisen asioinnin palvelut.
- Pelastustoimen ICT-palveluiden kansallisen vaatimustason kasvaessa on tarkoituksenmukaista, että palvelutasopäätöskaudella arvioidaan ko. palveluiden toiminta omana palveluyksikkönään, jolloin koko pelastuslaitoksen ohjaus suoraviivaisemmin mahdollistuu.

LUONNOS

- Palvelutasopäätöskauden aikana kaluston ja varusteiden korjaus- ja huoltopalveluita kehitetään siten, että palveluiden tuottaminen myös yhteiskunnan häiriötilanteissa on tarkoituksenmukaisella tasolla (jatkuvuuden hallinta).
- Kärämäen koulutuspalloasemahanke ja harjoitusaluehanke saatetaan loppuun palvelutasopäätöskauden aikana.
- Uusia toimitiloja vuokrataan ensisijaisesti kunnilta.

5.5 Koulutus- ja viestintäpalvelut

5.5.1 Henkilöstökoulutus

Laadukkaiden palveluiden tuottaminen edellyttää henkilöstöltä ammattitaitoa ja osaamista. Strategialähtöisellä osaamisen arvioinnilla varmistetaan se, että kehittämis- ja koulutuspanokset suuntautuvat strategian mukaisesti.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että henkilöstön osaamista saadaan kehitettyä vastaamaan paremmin pelastuslaitokselle asetettuja tavoitteita ja pelastustoimen sisäisiin ja ulkoisiin muutoksiin pystytään vastaamaan ennakoivalla kehittämistoiminnalla. Kehittämistyössä tulee huomioida pelastuslaitoksen henkilöstön ikärakenteen muuttuminen, kartoitettu osaamistaso, pelastushenkilöstön toimintakykyvaatimukset sekä odotukset työurien pidentämisestä.

Päätös:

- Selvitetään palvelualueittain pelastuslaitoksen toiminnan kannalta keskeiset osaamisalueet, jotka johdetaan mm. toimenkuvauksista, arvoista, strategiateemoista ja menestystekijöistä.
- Kartoitetaan pelastuslaitoksen henkilöstön nykytilan osaaminen.
- Laaditaan vuosittain tarkemmat henkilöstön kehittämisen painopisteet sekä vuosisuunnitelmat.

LUONNOS

- Osaamisen hallinnan hajautettu resurssointi keskitetään palvelutasopäätöskaudella koulutuksen palveluyksikköön.

5.5.2 Viestintä ja tiedottaminen

Viestintä on olennainen osa koko pelastuslaitoksen toimintaa ja se tukee perustehtävistä suoriutumista vahvistaen organisaation toimintaedellytyksiä. Suunnitelmallisella viestinnällä tuetaan pelastuslaitoksen strategiaa ja tavoitteiden saavuttamista.

Pelastuslaitoksen kaikki viestintä muodostaa kokonaisuuden, jossa jokainen teko vaikuttaa pelastuslaitoksen maineeseen ja ylläpitää luottamusta omassa yhteisössä ja sidosryhmissä. Hyvällä vuorovaikutuksella ja johtamisviestinnällä työyhteisössä vahvistetaan yhteenkuuluvuutta ja lisätään työhyvinvointia.

Pelastuslaitokselle on lainsäädännössä asetettu velvoitteita, jotka määrittävät sen viestintää viranomaisena. Näiden velvoitteiden lisäksi pelastuslaissa on säädetty velvoitteita onnettomuusviestintään ja turvallisuusviestintään.

Onnettomuusviestintä pitää sisällään vaaroista varoittamisen, onnettomuuksien ja vaaratilanteiden aikaisen viestinnän sekä onnettomuuksien jälkeisen viestinnän. Pelastuslaitoksen perustehtäviin kuuluu usein sellaisia kiireellisiä tehtäviä, jotka yhteiskunnan näkökulmasta vaikuttavat kriiseiltä, mutta eivät pelastusviranomaiselta vielä edellytä kriisiviestintätoimenpiteitä. Pelastuslaitoksella tehostetulla viestinnällä tarkoitetaan viestintää tilanteissa, joissa on tarpeen saada lisäresursseja ja ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin tehokkaan viestinnän mahdollistamiseksi. Kyse on viestinnästä normaalia vaativimmissa tilanteissa, joissa jokin ennakoimaton usein yhtäkkinen tapahtuma synnyttää tai voi synnyttää pelastuslaitoksen toimintaympäristössä tai työyhteisön sisällä voimakkaan tiedontarpeen. Tehostettuun viestintään voi tulla tarve siirtyä etupainotteisesti ennakoiden tapahtumien kulkua. Vaikka pelastuslaitoksella on hyvät onnettomuusviestinnän käytännöt ja ohjeet, tulee toimintaa ja valmiutta tehostettuun viestintään kehittää vastaamaan viestinnän ja mediakentän muutosta samalla kun toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Toimintaympäristön muutoksen vuoksi

LUONNOS

media- ja viestintäosaamisen tarve pelastuslaitoksen organisaation kaikilla tasoilla on kasvanut. Viestinnästä on tullut erittäin vuorovaikutuksellista ja yleisö osallistuu aktiivisesti. Tämä koskee myös organisaatioiden omia työntekijöitä. Ylhäältä johdetun viestinnän merkitys vähenee ja on yhä tärkeämpää osata toimia muuttuneessa viestintäkentässä. Nykyinen erittäin nopea kansalaisviestintä edellyttää pelastuslaitokselta parempaa ja nopeampaa valmiutta viestintään. Viestinnässä käytettävät erilaiset digitaaliset alustat ja julkaisujärjestelmät ovat muuttaneet työntekoa. Haasteena on jatkossa osaamisen turvaaminen erityisesti virka-ajan ulkopuolella. Pelastuslaitoksen kieliohjelman tavoitteena on, että äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkieliset asiakkaat saavat palvelua omalla äidinkielellään. Pelastuslaitoksen viestinnässä huomioidaan laadittu kieliohjelma varmistaen riittävät resurssit ruotsinkielisten sisältöjen ja palvelujen tuottamiseen eri viestintäkanavissa.

EU:n direktiivi edellyttää, että julkisen sektorin verkko- ja mobiilipalvelut tulee olla kaikkien ihmisten käytettävissä riippumatta henkilön toimintarajoitteista tai ominaisuuksista, kuten esimerkiksi iästä, näkö- tai kuulokyvystä tai vammoista. Hyvä saavutettavuus vaatii erilaisten käyttäjätarpeiden tunnistamista ja huomioimista.

Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisy pohjautuu pelastuslain säädöksiin ja se on pelastuslaitoksen merkittävä strateginen painopistealue. Turvallisuusviestintä on merkittävä onnettomuuksien ehkäisyn keino. Turvallisuusviestintä on kansalaisviestintää turvallisuudesta. Siinä pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Pelastustoimen valtakunnallisessa ennaltaehkäisyn toimintaohjelmassa pyritään siihen, että jatkossa ihmiset ja yhteisöt kohdataan kokonaisvaltaisella onnettomuuksien ehkäisytöinnällä tunnistamalla erilaisia ilmiöitä ja vaikuttamalla niihin. Tämä edellyttää jatkuvaa analyysiin perustuvaa kokonaiskuvaa yhteiskunnan riskeistä. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän tavoitteet ja kohderyhmät valitaan

LUONNOS

riskiperusteisesti ja ne määritellään tarkemmin onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa.

Päätös:

- Laaditaan vuosittain tarkemmat viestinnän ja tiedottamisen painopisteet sekä vuosisuunnitelmat.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän tavoitteet ja kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti ja ne määritellään tarkemmin onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa.
- Pelastuslaitoksen viestinnässä huomioidaan laadittu kieliohjelma varmistuen riittävät resurssit ruotsinkielisten sisältöjen ja palvelujen tuottamiseksi.
- Kehitetään valmiuksia tehostettuun viestintään

5.6 Organisaatioturvallisuus

Julkisten palvelujen ja pelastuslaitosten toimintaympäristö on muuttunut ja lähitulevaisuudessa edelleen voimakkaasti muuttumassa. Yhteistoiminta ja palvelujen järjestämisen tehostaminen aiheuttavat tiedon käsittelylle ja käsittely-ympäristölle aiempaa tarkemmin määriteltyjä vaatimuksia. Vaatimusten keskeisiä lähtökohtia ovat toimialan oman toiminnan jatkuvuuden hallinta sekä yhteistoiminnan tehokas mahdollistaminen.

Turvallisuuden hallinta on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista toimintaa turvallisuuden edistämiseksi. Se pitää sisällään kaikki ne menettelytavat ja toiminnot, joilla hyvään kokonaisturvallisuuteen päästään. Turvallisuusjohtamisen tulee olla kiinteä osa koko pelastuslaitoksen toimintaa, ja sen tulee perustua kiinteään yhteistyöhön henkilöstön kanssa. Turvallisuusasiat tulee viedä pelastuslaitoksen kaikille tasoille osaksi normaalia päivittäistä toimintaa ja osaksi normaalia työtä. (Lähde: Työsuojeluhallinto/Turvallisuusjohtaminen.)

LUONNOS

Turvallisuusjohtamisen yksi keskeinen työkalu on riskien arviointi. Sen avulla arvioidaan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristötekijöiden vaikutukset. Turvallisuusjohtaminen varmistaa myös työntekijöiden osaamisen, osallistumisen ja motivoinnin. Turvallisuuskulttuuri, organisaation tapa toimia turvallisuuden suhteen, vaikuttaa turvallisuusjohtamiseen. Turvallisuustyön pitäisi olla osa jokaisen esimiehen ja työntekijän normaalia työnkuvaa. Työsuojelun asiantuntijat tukevat organisaation turvallisuustyötä.

5.6.1 Työturvallisuus

Työturvallisuuslaki (738/2002) ei vaadi turvallisuusjohtamisjärjestelmää. Lain 10 § 1 mom. kuitenkin edellyttää, että työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät, sekä milloin niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Siten se sisältää useita hyvään turvallisuusjohtamiseen kuuluvia osa-alueita.

Työnantaja vastaa osaltaan kaikesta työpaikan työsuojelusta. Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Turvallisuus on pyrittävä varmistamaan jo työn ja työtilojen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi työympäristön vaaroja ja haittoja on jatkuvasti tarkkailtava ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimiin tapaturmien, terveysvaarojen ja muiden vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

Työntekijöiden velvollisuus on noudattaa annettuja työ- ja toimintaohjeita. Työntekijän vastuulla on käyttää hänelle annettuja turvavarusteita. Lisäksi jokaisen työntekijän on huolehdittava omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja ilmoitettava esimiehelle havaitsemistaan vaaroista ja epäkohdista.

LUONNOS

Päätös:

- Kehitetään toimipisteiden turvallisuutta esim. lukituksen, kulun- ja kameravalvonnan avulla.
- Selvitetään ja tunnistetaan pelastuslaitoksen sisäiset haitta- ja vaaratekijät, riskit ja selvityksen perusteella kehitetään pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien (VPK) työturvallisuutta.
- Työsuojelutoimintaa kehitetään henkilöstön turvallisuuden ja terveyden parantamiseksi.

5.7 Kehittämisspalvelut

Kehittämisyksikön tehtäviin kuuluu huolehtia pelastuslaitoksen kehittämishankkeiden ja omistajuuden hallinnasta, laatu järjestelmästä, strategiasuunnittelusta, palvelutasopäätöksen valmistelusta ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Yksikkö vastaa organisaation toimintojen kehittämisestä. Kehittämisyksikkö johtaa ja koordinoi pelastuslaitoksen palontutkintatoimintaa sekä sen kehittämistä, että tulosten implementointia. Palontutkinnalla tavoitellaan ensisijaisesti palokuolemien vähenemistä ja pelastustoiminnan kehittämistä. Pelastuslaitoksen kehittämishankkeita koordinoi kehittämistiimi. Kehittämisyksikön tehtävät toteutetaan pääsääntöisesti projektien muodossa. Kehittämisen periaatteina ovat asiakaslähtöisyys, tasapuolisuus, joustavuus ja ennakkointi

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen toiminnan kehittäminen tehdään aina asiakaslähtöisesti siten, että palvelumme ja toimintamme vastaavat sisäisen tai ulkoisen asiakkaan tarpeeseen. Lisäksi kehittäminen toteuttaa pelastuslaitoksen strategia tavoitteita ja arvoja.

Muotoiluajattelu tarjoaa työkaluja asiakaslähtöiseen kehittämiseen, missä oleellista on asiakkaiden osallistuminen kehittämiseen asiantuntijoiden rinnalla, sekä palautteen kerääminen, analysointi ja hyödyntäminen jatkokehityksessä pitkäjänteisesti. Asiakkaat

LUONNOS

otetaan huomioon kehittämisessä tasapuolisesti, esimerkiksi kieli-, tasa-arvo- ja saavutettavuusvaatimukset huomioiden.

Panostamme kehittämisessä joustavuuteen ja mahdollisuuteen reagoida tarpeisiin nopeasti kevyiden kokeilujen, protojen ja pilottien avulla. Muotoiluajattelun mukaisesti kehittämisen tavoitteena on myös raskaiden prosessien keventäminen. Kehittämisestä myös viestitään avoimesti sen eri vaiheissa.

Toiminnan kehittämisessä pyritään proaktiivisuuteen ja otetaan huomioon jo olemassa olevat, mutta myös tulevaisuuden haasteet toiminnalle. Pelastuslaitoksen strategia 2030 mukaan megatrendit, kuten digitalisaatio, tekoälyn kehittyminen, asumisen polarisaatio, väestön ikääntyminen ja eriarvoistuminen, maahanmuutto ja ilmastonmuutos tulee ottaa huomioon pelastuslaitoksen toiminnassa.

Palvelujen ja toimintatapojen kehittyessä myös henkilöstön osaaminen ja rekrytointikriteerit päivitetään vastaamaan toiminnan vaatimuksia.

Päätös:

- Pelastuslaitoksen toimintaa kehitetään asiakaslähtöisesti, yhdessä sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden kanssa palvelumuotoilun keinoin.
- Kehittämisessä otetaan huomioon asiakastarpeet tasapuolisesti.
- Toimintaa kehitetään ja muotoillaan joustavasti, kevyet kokeilut mahdollistaen.
- Kehittämisessä pyritään proaktiivisuuteen tulevaisuuden tarpeet huomioiden.

5.7.1 Omavalvonta

Omavalvonnalla tarkoitetaan laillisuusvalvonnasta riippumatonta palveluiden tuottajatasolla toteutettavaa palveluiden laadun hallintaa sekä kehittämistä. Omavalvonta on keskeinen laadun valvonnan keino ja omavalvonnan prosessi on puolestaan työkalu, jonka avulla omavalvontaa voidaan käytännössä toteuttaa.

LUONNOS

Omavalvonta on organisaation itsesyntyistä tahtoa tuottaa mahdollisimman korkeatasoista ja asetetut laatuvaatimukset täyttäviä palveluita. Omavalvontaa ei sen perusluonteen vuoksi tule alistaa organisaation ulkopuolisen valvonnan, kuten laillisuusvalvonnan tai tarkoituksenmukaisuusvalvonnan tietolähteeksi, jolloin sen määrätykset annettaisiin organisaation ulkopuolelta. Omavalvonnan avulla on tarkoitus reflektoida kuinka palvelun tuottajan itse itselleen asettamat laatuvaatimukset täyttyvät ja se toimii tarkoituksenmukaisella tavalla vain, kun se määritetään osaksi pelastuslaitoksen laatutyötä.

Päätös:

- Palvelutasopäätöskauden aikana Varsinais-Suomen pelastuslaitos kehittää ja ottaa käyttöön omavalvontajärjestelmän. Kehittämisessä otetaan huomioon asiasta tehtyjä kansallisia linjauksia.

5.7.2 Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen toiminnan arviointi ja kehittäminen tukeutuu julkisen sektorin käyttöön suunniteltuun laadunhallintajärjestelmään CAF. Toimintaa kehitetään systemaattisesti Deming ympyrän (PDCA) mukaisesti suunnittelemalla (plan), toteuttamalla (do), arvioimalla (check) ja kehittämällä (act). Pelastuslaitoksen strategia kuvaa toiminnan tavoitteet sekä menetelmät niiden saavuttamiseksi ja arvioimiseksi. Toimintaa arvioidaan jatkuvasti, mutta laajempi toiminnan itsearviointi suoritetaan palvelutasopäätöksen voimassaolon ensimmäisenä ja viimeisenä vuotena, jolloin saavutettuja tuloksia tarkastellaan strategiassa asetettujen indikaattoreiden ja mittareiden valossa. Itsearvioinnin tulosten perusteella sovitaan toiminnan kehittämisen suuntaviivoista ja vastuutahoista. Toiminnan johtamisen ja kehittämisen tueksi pelastuslaitos ottaa käyttöön Pelastusopiston Pelastustoimen mittarit -hankkeessa kehitetyt mittarit. Alkuvaiheessa saadaan tunnuslukuja pelastustoiminnasta ja riskienhallinnasta. Mittaristoon kehitetään osiot työhyvinvoinnista ja ensihoidosta yhdessä palvelualueiden kanssa.

LUONNOS

Päätös:

- Laajempi toiminnan itsearviointi suoritetaan palvelutasopäätöksen voimassaolon ensimmäisenä ja viimeisenä vuotena CAF-mallin pohjalta.
- Pelastuslaitos ottaa osaksi toiminnan kehittämistä käyttöön pelastustoimen mittariston

5.7.3 Laatusuorituksen johtaminen, toteutus ja dokumentointi

Pelastuslaitoksen palveluyksiköiden päälliköt huolehtivat toimialansa laatusuorituksen edistämisestä ja laatusuoritusasiasta laatusuoritusryhmän linjausten mukaisesti. Laatusuoritusryhmän nimeää pelastusjohtaja. Laatusuoritusryhmä vastaa laatusuoritusjärjestelmän kehittamisestä ja sisällön tuottamisen ohjauksesta sekä itsearvioinnin toteutuksesta ja tulosten arvioinnista. Pelastuslaitoksen laatusuoritusjärjestelmän laatusuoritusdokumentteja ovat: laatusuorituskäsikirja sekä palveluyksikkökohtaiset prosessikuvaukset sekä kuvatut laatusuoritusjärjestelmän menetelmät. Laatusuorituskäsikirjan päivittämisestä vastaa laatusuoritusryhmä.

Päätös:

- Laatusuorituskäsikirja sekä palveluyksikkökohtaiset prosessikuvaukset ja kuvatut laatusuoritusjärjestelmän menetelmät kehitetään ja dokumentoidaan palvelutasopäätöskauden alla.
- Laatusuorituskäsikirjan päättää ja laatusuoritusryhmän nimeää pelastusjohtaja

5.7.4 Palontutkinta

Pelastuslain 41 §:n mukaan kaikki palot tulee tutkia. Tutkinta suoritetaan pelastusviranomaisen toimesta vähintään syyntymissyyn arviointina ja pelastustoiminnan kulun kuvaamisena pelastustoimen onnettomuus- ja resurssitietokanta PRONTOon.

LUONNOS

Palontutkinnan tarkoituksena on tulipalojen ennaltaehkäiseminen, vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella suoritetaan kolmitasoista palontutkintaa. Ensimmäinen taso on palontutkinnan perustaso, joka suoritetaan jokaisesta tulipalosta. Ensimmäisen tason palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Toinen taso on palontutkinnan laajempi taso, joka suoritetaan vähintään tutkintakriteerit täyttävistä tulipaloista. Kolmas taso on palontutkinnan laajin taso, joka suoritetaan tarpeen vaatiessa erityisen merkittävistä tapauksista tai osana muuta tutkintaa. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä Onnettomuustutkintakeskus, sisäministeriö tai pelastuslaitos. Kolmostason palontutkintaa varten kootaan työryhmä, johon voi kuulua osallistujia myös pelastuslaitoksen ulkopuolelta. Pelastuslaitoksella on erikseen koulutettua ja nimettyä henkilöstöä merkittävien palojen tutkintaan. Palontutkinnasta saatua tietoa hyödynnetään lakisäätteisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Kun tarkastellaan mahdollisuuksia ennaltaehkäistä tulipaloja tai kehittää pelastustoimintaa, tulee selvittää mahdollisimman tarkasti mitä on tapahtunut. Palontutkinnan perustehtävänä on vastata tuohon kysymykseen. Tutkinnan tulee olla objektiivista ja riittävän laadukasta ja sen aloittamiseen tulee olla hyvät edellytykset, jotta lain mukaisia tavoitteita voidaan toteuttaa.

Laadukas palontutkintatyö edellyttää työn säännöllisen tekemisen lisäksi riittävää henkilöstöä ja jatkuvaa koulutusta. Palontutkintaa tulee myös suunnata siten, että pelastusviranomaisen voisi saada tutkinnan tuloksista mahdollisimman paljon hyötyä.

Päätös:

- Palontutkinnan toisen ja kolmannen tason tutkijat nimetään vuosittain.
- Palontutkinnan päivittäisvalmiutta kehitetään. Valmiuden kehittämisessä hyödynnetään olemassa olevaa henkilöstöä.
- Tutkinnan osaamista ja laatua kehitetään.

LUONNOS

- Raportointijärjestelmää kehitetään.
- Palontutkinnan toiminnallinen sekä hallinnollinen johtaminen organisoidaan tehokkaammaksi.
- Nykyistä palontutkintakoulutusta ja kaikkien tasojen (etenkin taso 1) osaamista kehitetään paikallistason koulutusta kehittämällä. Valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kouluksiin osallistutaan tarpeen mukaan.
- Palontutkinnan osaamista hyödynnetään tehokkaasti pelastuslaitoksen työturvallisuuden kehittämisessä.
- Palontutkinnasta saatavan tiedon jalkauttamista tehostetaan.
- Varsinais-Suomen pelastuslaitos osallistuu edelleen aktiivisesti palontutkinnan valtakunnalliseen kehittämiseen.

5.7.5 Varsinais-Suomen pelastuslaitos osallistuu kansainvälisiin ja kansallisiin hankkeisiin

Projekti- ja hanketoiminta on aktiivista, mutta tarvelähtöistä ja se tukee pelastuslaitoksen osaamisen ja toiminnan kehittämistä kokonaisturvallisuuden näkökulman huomioiden. Projekti- ja hanketoiminnan koordinoinnista vastaa pelastuslaitoksen kehittämissyksikkö.

Projekti- ja hanketoiminta kehittää kokonaisvaltaisesti pelastuslaitoksen toimia sekä luo kansainvälisen asiantuntijaverkoston. Projektitoiminta hyödyntää olemassa olevia verkostoja mm. Federation of The European Union Fire Officers (FEU) asiantuntijoita. Kehittämissyksikkö on mukana eri yhteistyötahojen kanssa kartoittamassa uusia projekteja. Kehittämissyksikkö seuraa RescEU elementin kehittymistä EU:n siviilikriisinhallinnan alla.

Projektit ja hankkeet sidotaan palvelualueiden tarpeisiin, tai pelastuslaitoksen yhteiskunnallisiin tavoitteisiin, jotta palvelualueet saavat projekteilta parhaan hyödyn.

Projektien ja hankkeiden on tuettava kansallisia ja kaupunkiorganisaation tavoitteita sekä strategioita. Näitä ovat mm. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Pelastustoimen strategia 2025 tavoitteet.

LUONNOS

Päätös:

- Pelastuslaitos osallistuu kansainvälisiin ja kansallisiin hankkeisiin tarvelähtöisesti ja kokonaisturvallisuusnäkökulma huomioiden.
- Pelastuslaitos hyödyntää olemassa olevaa kv-verkostoa omassa hanketoiminnassaan.
- Pelastuslaitoksen hanketoiminnan on tuettava YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ja pelastustoimen strategia 2025 tavoitteita.

5.8 Tilanne- ja johtokeskus

Pelastuslaitoksen nykyinen tilanne- ja johtokeskus tuottaa pääsääntöisesti pelastustoiminnan johtamisen tukipalveluita. On tarkoituksenmukaista, että sen palveluita kehitetään edelleen vastaamaan maakunnan tarpeita ja toisaalta myös maakuntaa laajempien alueiden palvelutarpeisiin (sisäministeriön suunnitelmat viidestä tilanne- ja johtokeskuksesta).

Tavoitteena on, että Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen tilannekeskus järjestää ja organisoii päivittäisen asiakasrajapinnassa tapahtuvan pelastuslaitoksen toiminnan, huolehtien henkilöresurssien oikea-aikaisesta kohdentamisesta riskienhallinnan ja operatiivisen toiminnan tehtäviin, ajoneuvo- ja aluskaluston sijoittumisesta riskiarvioinnin mukaisesti (päivittäisvalmius) toimipisteisiin, maakunnan tilannekuvan ylläpidosta, paloasemakohtaisesta päivittäisestä toimintakalenterista (toiminnan ohjaus ja koordinointi), viestinnästä erillisen viestintäohjeen mukaisesti sekä pelastustoiminnan johtamisen tukemisesta.

Edelleen tavoitteena on, että tilannekeskus toimii jatkuvassa toimintavalmiudessa pelastuslaitoksen johtokeskuksen perustana. Tilanne- ja johtokeskustoiminnot on kyettävä toteuttamaan myös häiriö- ja poikkeusoloissa. Toteuttaessaan jatkuvan yhteiskunnan turvallisuustilannekuvan ylläpitoa mahdollistuu nopea reagointi tilanteen vaatimalla tavalla, jolla voidaan tukea kuntia muun muassa häiriötilanteen kehittyessä.

Tilanne- ja johtokeskustoimintojen kehittymisen näkökulmasta on erityisen tärkeää kehittää toimintaa huomioiden muiden turvallisuusviranomaisten vastaavat palvelut.

LUONNOS

Päätös:

- Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen kehittämishanke saatetaan päätökseen vuoden 2021 aikana.
- Tilanne- ja johtokeskuksen asemointi organisaatioon huomioidaan toimintasääntöpäivityksen yhteydessä.

LUONNOS

6 KEHITTÄMISSUUNNITELMA JA KUSTANNUSVAIKUTUKSET

Varsinais-Suomen pelastuslaitos tuottaa palveluitaan strategialähtöisesti ja toiminnan suuntaa sekä kehittymistä seurataan strategisten mittareiden kuten tasapainotetun tuloskortiston avulla. Pelastuslaitokselle on määritelty aluepelastuslautakunnassa strategiset tavoitteet ja edelleen strategiset painopistealueet. Suunnitelma-, hanke- ja projektitasoiset kehittämiskohteet on pääsääntöisesti esitetty aikaisemmissa luvuissa. Tähän lukuun sisältyvät olennaisesti tiedossa olevat talouteen kohdentuvat vaikutukset. Esitetty palvelutaso on toteutettavissa nykyisenkaltaisen talousarvion/budjetin puitteissa huomioiden vuosittaiset kustannusvaikutukset. Kehittämisehdotusten toteuttaminen edellyttää talousarvio määrärahojen tarkastamista.

6.1 Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastuslaitos on keskeinen toimija maakuntamme onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä ja kokonaisturvallisuuden kehittämisessä. Pelastuslaitos toimii aktiivisessa yhteistyössä toiminta-alueemme asukkaiden, yhteistyökumppaneiden ja viranomaisten kanssa onnettomuuksien vähentämiseksi. Keskeinen keino onnettomuuksien vähentämiseksi on vaikuttaa positiivisesti turvallisuustietouteen ja edistää turvallisia toimintamalleja eri tilanteissa. Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti toiminta-alueensa onnettomuuksien kehitystä ja tuottaa laadukasta riskianalyysitietoutta onnettomuuksien ehkäisyyn sekä turvallisuuteen liittyvien toimintatapojen kehittämiseksi.

Kehittämisehdotus:

- Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytyön vaikuttavuutta lisätään digitaalisointia ja teknologian avulla mm. kansallisia tietovarantoja, tekoälysovelluksia sekä uusimpia teknisiä työvälineitä ja -menetelmiä hyödyntämällä.
- Kuntalaisten, yritysten ja yhteisöjen turvallisuustietoisuutta lisätään uusia palvelutapoja hyödyntäen esim. riskiseurantaan pohjautuvalla ja kohdennetulla

LUONNOS

aluevalvontatoiminnalla sekä etäpalveluja kehittämällä (palotarkastajan chat- ja videopalvelu).

6.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan kehittämisessä seurataan yhteiskunnan muutoksia, arvioituja uhkia ja trendejä. Näiden perusteella toteutetaan tai kokeillaan palvelua kehittäviä ja osin myös innovatiivisia toimintamalleja. Pelastuspalveluja tuottavat ja kehittävät päätoiminen, työsopimussuhteinen sekä sopimuspalokuntien (VPK) henkilöstö.

6.2.1 Avun tuottamisen nopeuttaminen ja kehittäminen

Pelastustoiminnan käynnistämisen nopeus on merkityksellistä onnettomuuteen joutuneen asiakkaan selviytymiselle sekä onnettomuuskohteen lisävaurioitumisen vähentämiseksi. Toimintojen kehittämisessä hyödynnetään saatavilla olevaa tietoa sekä teknisiä innovaatioita.

Yhtenä osaratkaisuna onnettomuuskohteen saavuttamisen tehostamiseksi on ns. hybridipelastusyksiköiden käyttöönotto. Hybridipelastusyksikkö olisi muutaman koulutetun henkilön ja ajoneuvon kokonaisuus, joka voidaan käyttää nopeana ensivaiheen yksikkönä. Hybridipelastusyksiköllä on suorituskyky käynnistää mm. pelastus- ja ensihoitotoiminta, tukea pelastustoiminnan johtajaa, käynnistää evakuointi sekä suorittaa onnettomuusalueen tiedustelua.

Kehittämisehdotus:

- Pelastuslaitos valmistelee ja kokeilee asiakkaan tavoittamisen tehostamiseksi hybridipelastusyksiköitä, jotka perustetaan nykyisen valmiuden puitteissa. Kokemusten myötä arvioidaan toiminnan vakiinnuttaminen.

LUONNOS

- Selvitetään 8h-paloasemien kehittämistarpeita sopimuspalokuntien suorituskykyhankkeen yhteydessä. Valmistelussa kiinnitetään huomiota erityisesti osaamis- ja pätevyysvaatimuksiin sekä henkilöstön saatavuuteen liittyviin kysymyksiin.

6.3 Siviilivalmius

Pelastuslaitoksella on keskeinen asema maakunnallisen siviilivalmiuden ylläpidossa varauduttaessa yhteiskuntaa uhkaavien häiriöiden ja riskien torjumiseen sekä niiden ehkäisemiseen. Pelastuslaitos tukee, koordinoi ja yhteensovittaa osaltaan pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja muiden yhteiskunnan toimijoiden varautumista sekä valmiussuunnittelua. Edellä mainitun tehtävän edistämiseksi pelastuslaitoksen tavoitteena on luoda maakunnan alueelle turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöfoorumi, jossa alueellista kokonaisturvallisuutta käsitellään yhdessä eri toimijoiden kanssa, poikkihallinnolliset tarpeet huomioiden

Pelastuslaitoksen oman valmiuden lisäksi kehitämme toiminta-alueemme väestön omaehtoista toimintakykyä vakavissa onnettomuustilanteissa ja poikkeusoloissa. Turvallisuuden ohjeistuksilla ja kohdennetulla viestinnällä tuemme väestön valmiutta lievittää välittömiä vaikutuksia sekä sopeutumista pitkäkestoisiin onnettomuustilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Kehittämisehdotus:

- Pelastuslaitoksen keskeistä asemaa maakunnan siviilivalmiuden ja kokonaisturvallisuuden toimijana edistetään verkostomaisia toimintamalleja hyödyntäen mm. turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöfoorumin avulla.

LUONNOS

6.4 Henkilöstö

Hyvällä pitkän aikavälin henkilöstösuunnittelulla varaudutaan toimintojen haasteisiin ja rakenteiden muutostarpeisiin. Arjessa esimiestyön on oltava oikeudenmukaista, tasapuolista, osaavaa ja kannustavaa, jotta henkilöstö saa toiminnalleen riittävän tuen. Henkilöstöjohtamisen lähivuosien haasteet liittyvät ikääntymiseen, eläköitymisiin, osaamisen kehittämiseen ja toimintakykyyn. Johtamisen vaikuttavuutta seurataan mm. henkilöstön työtyytyväisyyskyselyiden kautta. Työtyytyväisyyskyselyiden perusteella pelastuslaitoksen henkilöstöllä on mm. taito ja tahto kehittää osaamistaan. Osaamista on tarkoituksenmukaista kehittää suunnitelmallisesti.

Pelastuslaitoksen vetovoimaisuuden kehittäminen on palvelutuotantomme kannalta erittäin tärkeää. Hyvät ja reilut työkaverit sekä mielekkäät työtehtävät, jotka perustuvat työntekijän osaamiseen sekä työn vaativuuden mukainen palkkaus ovat tässä asiassa avainasioita. Tällä hetkellä erityisesti tehtäväkohtaisissa palkkoissa tietyissä ammattiryhmissä emme ole kilpailukykyisiä. Epäkohtien poistaminen vaatii sekä määrärahat, että kehittämissuunnitelman.

Kehittämisehdotus:

- Palvelutasopäätöskauden aikana laaditaan ja pyritään toteuttamaan kehittämis- ja rahoitussuunnitelma tehtäväkohtaisten palkkojen kehittämiseksi.

6.5 Kehittämistoiminta

Pelastuslaitos osallistuu verkottuneeseen asiantuntijatoimintaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti, ja hyödyntää tutkittua tietoa toimintojensa kehittämisessä. Nopeasti muuttuvassa ja monimutkaisessa toimintaympäristössä edellytetään kehittämistoiminnalta joustavuutta ja uudistumiskykyä, jotta riskit pystytään tunnistamaan ja niihin varautumaan.

LUONNOS

7 VIESTINTÄSUUNNITELMA PALVELUTASOPÄÄTÖKSELLE

Palvelutasopäätöksestä viestinnän ensisijaisena tavoitteena on varmistaa, että henkilöstö, sopimuskumppanit ja kunnat ymmärtävät palvelutasopäätöksen merkityksen oman toimintansa kannalta ja sitoutuvat palvelutasopäätöksen periaatteisiin. Viestintä huomioidaan pelastuslaitoksen viestintäsuunnitelmassa osallistaen henkilöstöä ja sopimuspalokuntia. Myös ulkoiset sidosryhmät huomioidaan viestinnässä ja palvelutasopäätös saatetaan julkisesti nähtäville pelastuslaitoksen verkkosivuille.

LUONNOS

8 PÄÄTÖKSEN VALVONTA

Aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Pelastuslaitoksessa palvelutason toteutumista seurataan jatkuvasti johtoryhmän toimesta. Toteutumista seurataan ensisijaisesti pelastustoimen onnettomuustietojärjestelmällä sekä myös muilla strategisilla mittareilla. Palvelutason toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosittain aluepelastuslautakunnalle.

LUONNOS

9 VOIMAANTULO

Tämä palvelutasopäätös on voimassa 1.1.2021 - 31.12.2024 ja se kumoaa vuonna 2016 tehdyn palvelutasopäätöksen.

Palvelutasopäätöskauden aikana on odotettavissa maakuntauudistusta ja pelastuslakiuudistusta. Mikäli lainsäädännöllisiä, tai muita palvelutasoon oleellisesti vaikuttavia muutoksia tapahtuu, voi aluepelastuslautakunta käsitellä tätä palvelutasopäätöstä tarvittavine muutoksineen uudelleen ja muuttaa palvelutasopäätöstä kuntia kuultuaan.